

Azərbaycanın baş infeksiyonistinin evini yardılar - 150 min manatlıq oğurluq

yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 avqust 2019-cu il Çərşənbə axşamı № 176 (7346) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

“Mehriban xanım Azərbaycan üçün xeyli iş görüb və görməkdə davam edir”

İctimai fəal qadınlar Birinci vitse-prezidenti doğum günü münasibətilə təbrik etdilər; “Xüsusilə şəhid və qazi ailələrinə qarşı diqqəti danılmazdır”

yazısı səh.5-də

“Böyük 7-lər”də İran və Rusiya ilə bağlı fikir ayrılığı

yazısı səh.9-da

Milli Şura və REAL növbəti dəfə dalışır - suçlama, təhqir...

yazısı səh.3-də

İsrailin İraq, Suriya və Livana zərbələr endirməsinin pərdəarxası

yazısı səh.10-da

Meyvə-tərəvəzin qiymətini necə endirmək olar - təklif

yazısı səh.13-də

Həbsdəki jurnalist Seymur Həzi azadlığa çıxır

yazısı səh.6-da

İranda məktəblərdə Azərbaycan dili tədris olunacaq - verilən vədlər doğrulacaqmı...

yazısı səh.12-də

“Ehsan qadağası”nın 5 ili: əməl etməyənlərin 4 minlik çadırları...

yazısı səh.14-də

Dünyanın “ağciyərini” yandıran səbəb

yazısı səh.15-də

Ağdaşda toyda on nəfər zəhərləndi

yazısı səh.2-də

Qazaxda ana və 2 övladı itkin düşüb

yazısı səh.2-də

ERMƏNİSTAN BU XƏBƏRLƏ TƏŞVİSDƏ:

“NAXÇIVANDA TÜRKİYƏ BAZASI YARADILIR”

Azərbaycanın Naxçivanda hərbi gücünü artırması, Türkiyə ilə birgə hərbi təlimlər İrevanın hərbi-siyasi dairələrində ciddi narahatlıq yaradıb; **Ermənistan Milli Elmlər Akademiyasının institut direktoru:** “Türkiyənin məqsədlərindən biri də Gümrüdəki 102-ci Rusiya bazası ilə balans yaratmaqdır”

yazısı səh.4-də

YAP müxalifətin son qalmasını da ələ keçirir

Hakim partiyanın “ağır artilleriyası” sosial şəbəkələrdə aktivləşir

yazısı səh.6-da

Araz Əlizadə: “Mən niyə FTB və ya FSB üçün işləməliyəm?”

yazısı səh.7-də

“MiQ-29”la bağlı siyasi iddialar əsassızdır” - politoloq

yazısı səh.8-də

Kamran Əsədov: “Son 5 ildə 7000 tələbə təhsil haqqını ödəyə bilmədiyi üçün təhsilini yarımçıq qoyub”

yazısı səh.11-də

Prezident "Bələdiyyələrin statusu haqqında" Qanunda dəyişiklikləri təsdiqlədi

Prezident İlham Əliyev "Bələdiyyələrin statusu haqqında" Qanunda dəyişiklikləri təsdiqləyib. APA-nın məlumatına görə, qanuna təklif edilən 49-1-ci maddədə qeyd edilir ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bələdiyyələrin fəaliyyətinin təşkil edilməsinə kömək edir və onlara yerli özünüidarəetmə fəaliyyətinin qanunauyğun həyata keçirilməsi sahəsində metodoloji yardım göstərilməsi üzrə tədbirlər görür.

Eyni zamanda qanuna təklif olunan 10-1-ci maddədə bildirilib ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bələdiyyə üzvləri və qulluqçularının peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması məqsədilə xarici dövlətlərin yerli özünüidarəetmə orqanları, onların asosiasiyaları və ixtisaslaşdırılmış təşkilatları ilə təcrübə mübadiləsini təşkil edir.

Podratçılara dair tələblər sərtləşdirildi

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Dövlət satınalmaları haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanunu imzalayıb. (AzərTAc) Dəyişiklik qanunun 6-cı (Malgöndərənlərin (podratçıların) ixtisasına dair tələblər) maddəsinə edilib.

İndiyədək satınalma prosedurlarında iştirak etmək üçün malgöndərənlərin (podratçıların) vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərinin olmaması tələb olunurdusa, bundan sonra son bir il ərzində (fəaliyyətini dayandırdığı müddət nəzərə alınmadan) vergi ödəyicisinin Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinin yerinə yetirilməməsi hallarının mövcud olmaması da tələb olunacaq.

"Həsən Ruhani ilə "uyğun şərtlər"də görüşə bilərəm" - Tramp

ABŞ prezidenti Donald Tramp İran prezidenti Həsən Ruhani ilə "uyğun şərtlər"də görüşə biləcəyini söyləyib. APA-nın "RIA Novosti"-yə istinadən verdiyi xəbərə görə, Donald Tramp bunu bazar günü Fransa prezidenti Emmanuel Makronla birgə G-7 sammitinin yekunlarına həsr olunmuş mətbuat konfransında deyib.

"Əgər vəziyyət doğru olarsa, mən buna razı olaram", - deyərək ABŞ prezidenti vurğulayıb.

Müəllimlərin işə qəbulu üzrə əlavə yerləşdirməyə start verilir

Müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqənin əlavə yerləşdirmə mərhələsinə start verilir. Bu barədə APA-ya Təhsil Nazirliyindən bildirilib. Xəbərə görə, əlavə yerləşdirmədə iştirak etmək istəyən namizədlər avqustun 28-29-da vakansiya seçiminə qatıla bilərlər.

Bu mərhələdə müvafiq keçid balı toplayaraq işə qəbul ola bilməyən - vakansiya seçimi etməyən, vakansiya seçimi edib elektron ərizəsini təsdiq etməyən, elektron yerləşdirmə zamanı vakant yer tutmayan namizədlər elektron ərizələrində səkkiz vakant yer seçərək iştirak edə biləcəklər.

Vakansiya seçimi başa çatdıqdan sonra test imtahanının nəticələri nəzərə alınmaqla namizədlərin vakant yerlərdə elektron yerləşdirilməsi seçim ardıcılığı gözlənilməklə həyata keçiriləcək. Vakansiya seçimi 29 avqust saat 23:59-dək davam edəcək.

Vakansiya seçimi başa çatdıqdan sonra elektron yerləşdirilmə zamanı vakant yer tutmaq hüququ qazanmış namizədlərlə müsahibə mərhələsi keçiriləcək. Müsahibə zamanı uğur qazanmış namizədlər müddətsiz müqavilə ilə işə qəbul ediləcəklər.

Azərbaycanın baş infeksiyozistinin evini yardırlar - 150 min manatlıq oğurluq

Bakıda evdən külli miqdarda pul və qızıl oğurlanıb. Hüquq-mühafizə orqanlarından APA-ya verilən məlumata görə, Bakı şəhəri, Xətai rayon sakini Cəlal İsayev polisə ərizə ilə müraciət edərək yaşadığı evdən 72 min ABŞ dolları (122000 AZN), 2500 manat pul və 20 min ABŞ dolları (34000 AZN) dəyərində qızıl-zinət əşyalarının oğurlandığını bildirib.

Polisə daxil olan məlumat əsasında araşdırmalara başlanılıb.

Qeyd edək ki, evi qarət edilən C.İsayev Azərbaycanın baş infeksiyozistidir.

C.İsayev APA-nın sorğusuna cavabında hadisəni törədən şəxslərin tutulduğunu bildirib.

Cəlal İsayev

Ağdaşda toyda on nəfər zəhərləndi

Ağdaşda sünnet toynunda zəhərlənən 10 nəfər ötən gecə və səhər saatlarında xəstəxanaya müraciət edib.

Ağdaş Rayon Mərkəzi Xəstəxanasından APA-ya verilən məlumata görə, həmin şəxslərdə işləmə-qusma əlamətləri müşahidə olunub.

Həkim müayinəsindən sonra zəhərlənən şəxslərə ambulator yardım göstərilib və onlar evə buraxılıblar.

İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyindən isə APA-ya verilən məlumata görə, avqustun 24-də axşam saatlarında Ağdaş Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının Təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım şöbəsinə "Qida zəhərlənməsi" diaqnozu ilə bir nəfər körpə, 6 nəfər az yaşlı uşaq və 3 nəfər böyük olmaqla, ümumilikdə 10 nəfər daxil olub.

Məlum olub ki, onların hamısı Cardam kəndində təşkil olunmuş sünnet toynunda iştirak ediblər. Zəhərlənən şəxslərə müvafiq tibbi xidmət göstərilib, 2 nəfərin vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilərək evə buraxılıb. Digər 8 nəfərin vəziyyətini nəzarətdə saxlamaq məqsədilə gecəni xəstəxanada keçirmələri məqsədəuyğun hesab edilib. Avqustun 25-də onlar sağalaraq evə buraxılıblar.

Faktla bağlı rayon prokurorluğuna və rayon polis idarəsinə məlumat təqdim olunub.

Rusiya söyüscül blogeri Azərbaycana deportasiya edir

Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində saxlanılan, internet platformalarında Azərbaycanda separatizmin təbliği və zorakılığa çağırışlar etməklə məşğul olan müxalifətçi bloger Elvin İsayevin Bakıya deportasiya ediləcəyi gözlənilir.

Elvin İsayev

Virtualaz.org fontanka.ru-ya istinadən xəbər verir ki, Elvin İsayevin saxlanıldığı haqda onun vəkilləri avqustun 26-da danışıqlar. İsayev ötən şənbə günü-avqustun 24-də saxlanılıb və polis bölməsinə aparılıb. Onu Petro-Slavyanka küçəsindəki evinin yanında tutublar. Vəkilin bildirdiyinə görə, 39 yaşlı bloger Rusiyanın İnzibati Hüquqpozumlar Məcəlləsinin 18.8 maddəsi ilə üzvləşib. Həmin maddə xarici ölkə sakininin və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən Rusiya ərazisində qalma qaydalarının pozulmasını nəzərdə tutur. Həmin maddəyə əsasən İsayevi deportasiya gözləyir.

Bildirilir ki, Elvin İsayev on illərdir Sankt-Peterburqda yaşayır, orada pəterburqlu ilə evlənib və iki oğlu var. 2014-cü ildən Rusiya vətəndaşlığı alıb. Lakin vəkili deyir ki, onun pasportu artıq ləğv olunub.

İsayevin həmyerliləri avqustun 25-də onun saxlanıldığı polis bölməsinin qarşısına toplaşdıqlar, amma səs-küy salsalar da heç bir nəticə əldə edə bilməyiblər. Toplaşanları bölməyə aparıb barmaq izlərini götürüblər və buraxılıblar.

E.İsayevin barəsində Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarının hansısa təhqiqat apardığı məlum deyil.

Qazaxda ana və 2 övladı itkin düşüb

Qazaxda ana və 2 övladı itkin düşüb. Bu barədə APA-nın yerli bürosuna Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətinin Gəncə regional qrupundan bildirilib. Verilən məlumata görə, Qazax rayon sakini, 1991-ci il təvəllüdü Nərgiz Qasımova azyaşlı uşaqları, 2011-ci il təvəllüdü Günel Qasımova və 2013-cü il təvəllüdü Elgün Qasımova ilə birlikdə avqustun 4-də Qazax rayon Ağköynək kəndindəki yaşadığı evdən çıxaraq bir daha geri qayıtmayıb.

N.Qasımovanın əlamətləri belədir: boyu 157 sm, arıq bədən quruluşlu, gödək qara saçlara malik, gözələrinin rəngi şabalıdı.

Şəkilə gördüyünüz şəxsləri tanıyanlardan və barəsində məlumat olanlardan DİN-in "102 Zəng Mərkəzi" Xidmətinə, həmçinin 022-295-14-97 şəhər və (050) 392-02-21, (055) 335-29-55 mobil nömrələrinə zəng vuraraq məlumat vermələri xahiş olunur.

Vətəndaşların xarici ölkələrdə işə düzəldilməsi qaydalarının pozulmasına görə yeni cərimələr müəyyənləşib

Azərbaycan vətəndaşlarının xarici ölkələrdə işə düzəldilməsi qaydalarının pozulmasına görə yeni cərimələr müəyyənləşib.

APA-nın məlumatına görə, bununla bağlı Prezident İlham Əliyev İnzibati Xətalar Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Qanunu təsdiqləyib.

Belə ki, İnzibati Xətalar Məcəlləsinə yeni 576.3 və 576.4-cü bəndləri əlavə edilib.

Sənədin yeni 576.3-cü bəndinə əsasən, Azərbaycan Respublikasında işaxtaran və işsiz şəxslərin işə düzəlməsində, habelə Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının xarici ölkələrdə işə düzəlməsində vasitəçilik fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi şəxslər tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada və formada iş üçün müraciət edən və ya işlə təmin olunan şəxslərin sayı barədə məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (qurum) təqdim edilməməsinə görə, 500 manatadək məbləğdə cərimələri.

Məcəlləyə yeni əlavə edilən 576.4-cü bənddə isə qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikasında işaxtaran və işsiz şəxslərin işə düzəlməsində, habelə Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının xarici ölkələrdə işə düzəlməsində vasitəçilik fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi şəxslər tərəfindən toplanmış informasiya ehtiyatlarına dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurum) elektron qaydada qarşılıqlı məlumat mübadiləsinin təmin edilməməsinə görə 500 manatdan 1000 manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Milli Şura və REAL arasında gələnlikli parlament seçkilərində iştirak edib-etməməklə bağlı yaranan qalmaqal davam edir. Hər iki düşürgə sosial şəbəkələri "savəş meydanına" çeviriblər. Xüsusilə REAL sədri İlqar Məmmədovun seçkilərdə iştirakla bağlı son açıqlamaları MŞ-nin onun üzərinə total şəkildə hücum etməsi ilə nəticələnib.

Qurumun funksionerləri REAL-ı küçə söyüşləri ilə təhqirlərə "qonaq edirlər".

MŞ-nin Koordinasiya Şurasının üzvü Rafiq Manafli öz feysbuq profilində bu statusu paylaşmışdır: "Parlament seçkiləri hələ heç üfüqdə də görünmür. Heç kim heç kimə nəyi isə yedizdirməyə, İlqar Məmmədovun sözü olmasın, seçki sezonuna bir ildən artıq vaxt var.

Amma indidən, adını REAL qoyub ölkəmizin siyasi reallıqlarından bir əsr uzaq olan partiya özünün bütün "dayandoldurum" arsenalını işə salıb. Vurnuxurlar. Heç nəyin dəyişməyəcəyi seçki mühitində seçkidə iştirak suçunu yumşaltmağa çalışırlar. Əlhəmləri o qədər çaşmış ki, İlqar Məmmədov ömrünün millət davasına qurban edənləri boykot pozası verən erməni əlaltısı adlandırmağa qədər alçalır...

REAL-ın missiyası seçkini legitimləşdirməkdir... Onu da çox gözəl bilirlər ki, biz, onların erməni əlaltıları adlandırdıqları qüvvə buna imkan verməyəcəyik. Adlarının beynəlxalq protokollara müxalifət kimi düşməsi heç nəyi həll etmir. Qos-qoca Müsavat Partiyasının 2015-ci il seçkilərində iştirakı o seçkilərə legitimlik verə bildimi ki, REAL kimi bambılı bir qurum verə bilsin.

Bunu dərk etmək onları o qədər əsəbiləşdirib ki, hətta REAL-ın əsas "dayandoldurumu" Natiq Cəfəri gələcək boykotçuları "Boykotçular İttifaqı Təşkilatı" adlandıraraq, onun abbreviaturası ilə bizim ünvanımıza BİTLər yığını ifadəsini işlədib. Bizlər, Natiq bəy, "Boykotçular İttifaqı Təşkilatı" yığını ola bilərik, amma sizin kimi seçkiyə "Gedib Özünü Təslimləyənlər" yığını heç vaxt olma-
riq".

MŞ-nin Koordinasiya Şurasının daha bir üzvü Eldəniz Quliyev isə bunları yazıb: "Bir zamanlar İlqar Məmmədov var idi... İndi yoxdur. Nə vaxtsa REAL adlı siyasi bir qurum da vardı... İndi o da yox kimi bir şeydir.

Üzvlərinin əksəriyyəti yaxşıca qızarıb-bişib-kreativləşdiklərindən, ismi-şəriflərini HƏRƏKAT qoymuşdular. Amma bütün bunlara baxmayaraq, düz-əməlli bir addım atıb HƏRƏKƏT də eləyə bilmədilər... PARTIYA-yə çevrilən kimi isə başladılar - parta-part - "xolostoy" güllə atəşinə... Özü də "silahlı" demokratiya uğrunda mücadilə aparən öz əqidə və amal yoldaşlarına tərəf tuşladılar. Yatıb-yatıb qəfil oyanmış palçıq vulkanı tək, AXCP-nin, təmsil olunduğum Milli Şuranın ünvanına nifrət dolu çamur püskürdülər... Və nəticədə, REAL özünü dərin və anti-sanitar bir irrealıq boşluğuna yuvarlatdı...

Qərribə də olsa, hazırda həmin o boşluqdan siyasət keçkilərinin "seçki-seçki" mələrtisindən başqa özgə bir səs eşidilmir!..

Onu da deyim ki, hörmətli-izzətli, bir az da

Milli Şura və REAL növbəti dəfə dalasır - suçlama, təhqir...

Rafiq Manafli: "REAL kimi bambılı bir qurum..."

Eldəniz Quliyev: "İlqar müəllim həbsxanada döyüldü dişləri sındırıldıqdan sonra..."

Natiq Cəfəri: "Siz vaxtilə hakimiyyətlə danışıqlara gedib, Milli Məclisdə təmsil olunmusunuz"

REAL-ın icraçı katibi Natiq Cəfəri ittihamlara bu cür cavab verdi: "Hər bir siyasi partiyanın strateji və taktiki hədəfləri çərçivəsində addım atmaq, qərar vermək səlahiyyəti var. Səlahiyyətin olması qərarların doğru-düzgün olduğu anlayışına gəlmir. Bunun bir rəşadət izahı olmalıdır. Siyasi partiyalar dünyanın hər yerində seçkiyə hazırlaşmaq, seçkini daha da effektiv keçirmək üçün qurulur. Seçkilərə hazırlaşmaq siyasi partiyaların işidir. Özü də seçkiyə 2-3 ay qalmış deyil, bir seçki bitdikdən sonra digərinə hazırlaşmaq partiyaların əsas fəaliyyətlərindən biridir. Təəssüflər olsun ki, bizim opponentlər digər yolumu nədən ibarət olduğunu söyləyirlər. Ənənəvi bəhanələr gətirilir ki, seçki komissiyaları prioritet əsaslarla formalaşmayıb, seçkilər saxtalaşdırılıb. Seçkidə iştirak etmədən bu vəziyyəti hansı yollarla dəyişmək istəyirsiniz? Siyasi partiyalar seçkidə iştirak etmədən bu vəziyyəti necə dəyişə bilər? Yeri gəlmişkən, insanlara yanlış məlumatlar ötürülür ki, seçki komissiyaları dəyişmədən seçkilərə getmək olmaz. Amma Azərbaycan qanunlarına görə, seçki komissiyaları parlamentin tərkibinə görə formalaşdırılır. Sən gərək siyasi partiya olaraq, seçkiyə gedəsən, parlament təmsilçiliyi uğrunda mübarizə aparıb yer qazanasan ki, sonradan

Mərkəzi Seçki Komissiyasından tutmuş məntəqə seçki komissiyalarına qədər təmsilçilik qazanasan. Bunun başqa yolu yoxdur. Qanun da bunu belə tələb edir. Məntiq bunu deyir ki, seçkidə komissiyalarının tərkibinin dəyişməsi problemdirsə, bu problemin həlli də seçkilərdən keçir. Biz də de-

düşüb. Nəticədə əlbir hərəkətdən tutmuş məntəqə seçki komissiyalarına qədər təmsilçilik qazanasan. Bunun başqa yolu yoxdur. Qanun da bunu belə tələb edir. Məntiq bunu deyir ki, seçkidə komissiyalarının tərkibinin dəyişməsi problemdirsə, bu problemin həlli də seçkilərdən keçir. Biz də de-

düşüb. Nəticədə əlbir hərəkətdən tutmuş məntəqə seçki komissiyalarına qədər təmsilçilik qazanasan. Bunun başqa yolu yoxdur. Qanun da bunu belə tələb edir. Məntiq bunu deyir ki, seçkidə komissiyalarının tərkibinin dəyişməsi problemdirsə, bu problemin həlli də seçkilərdən keçir. Biz də de-

N.Cəfəri REAL-ı hakimiyyətlə işbirliyində ittiham edənlərə sət cavab verdi: "Əslində bu çox gülməli bir ittihamdır. Çox təəssüflər olsun ki, bu ittihamı səsləndirənlərin çoxu da vaxtilə parlamentə düşmüş in-

sanlardır. Yeni hakimiyyətlə anlaşmış, deputat mandatı əldə ediblər. Adı məntiq bunu deyir. Özləri deyirlər ki, hakimiyyət icazə verməyə, heç kim deputat seçilə bilməz. Əgər belədirsə, 90-cı illərdən üzübəri deputat olanlar bu iradəni səsləndirərlərsə, bu artıq gülməlidir. Deməli, siz vaxtilə hakimiyyətlə danışıqlara gedib, Milli Məclisdə təmsil olunmusunuz. Bunun yollarını yaxşı bildiyiniz üçün bizi ittiham edirsiniz. İndi nə seçki var, nə mandat uğrunda mübarizə başlayıb, nə də mandat qazanmamışıq. Siz indidən qarayaxma və seçkilərin gözdən salınması kampaniyası aparırsınız. Bu məntiqsizlikdir. İddia səsləndirən onu sübut etməyə məhkumdur. Sübut etmərsə, bu boş söz yığınından başqa bir şey deyil. Amma bizim əlimizdə sübutlar var. 2000-cü ildə kimlərin parlamentə, özü də necə düşdüklərini yaxşı bilirəm. Bundan 5 il sonrakı seçkilərdə kimlərin necə deputat olduqlarından xəbərsiz deyilik. 2010-cu ildə hansı proseslərin olduğunu da yaxşı bilirəm. Boykotdan istifadə edib, bütün siyasi proseslərdən kənar qalıb, xalqa yalandan vəd vermək ki, biz boykot edəcəyik, hakimiyyət legitim olmayacaq, xaric bunu tanımayacaq kimi yalan məlumatlar, vədlər necə boş çıxardığını hər kəs görüb. Seçkilərdən sonra görmüşük ki, legitimliklə bağlı, ümumiyyətlə, heç bir problem olmayıb. Boykot tərəfdarlarının ən böyük arqumentləri budur ki, seçkidə iştirak etmək ona legitimlik qazandırır. Bu arqument isə özlərinə qarşı çevrilir. Çünki belə çıxır ki, 90-cı illərdən üzübəri seçkilərdə iştirak etdikləri üçün hakimiyyətə legitimlik qazandırdılar, boykot etdikləri seçkilərdə isə iqtidarın daha asan qələbə qazanmasına şərait yaradıblar, bir növ onun yolunu açıblar. Hər iki ehtimalda onların atdıqları addımın normal izahı, məntiqi yoxdur".

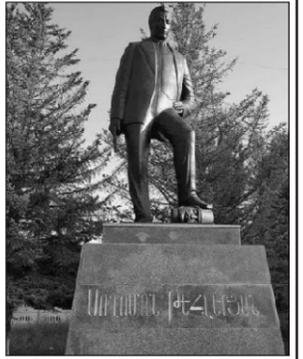
□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ermənilər Tələt Paşanı təhqir etdilər

Fəzail Ağamalı: "Türkiyə və Azərbaycanın bu məsələyə mövqeyi birmənalı olmalıdır"

Fərəc Quliyev: "Ən sət tədbirlər görülməlidir"

Ermenistanın Şirak rayonunda türk generalı Tələt Paşanı qətl edən Soqomon Teyliryanın heykəli qoyulub. Heykəlin ayağının altında ofsanəvi türk paşasının kəsilmiş başı təsvir olunub. Ermənilərin növbəti riyakarlığına qarşı qardaş ölkə və Azərbaycan cəmiyyətindən sət təpkilər var. Türkiyə iqtidarına yönəlmiş məsələyə rəsmi münasibət bildirilməsi üçün tələblər səslənir.

Ana Vətən Partiyasının sədri, deputat Fəzail Ağamalı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında ermənilərə ən ağır formada cavab verilməsinin vacibliyini vurğuladı: "Ermənistan faşist düşüncələrinə görə daim ortalıqdadır. Xocalıda qətlə töredənlərdən birinin Gürcüstanda ermənilər yaşayan bölgədə heykəlinin qoyulması onların baxışlar sistemini ortalığa bir daha qoydu. İndi də Tələt Paşanı qətlə yetirən heykəlinin bu formada qoyulması bir daha ermənilərin kimliyini nümayiş etdirdi. Bu millət artıq faciəsini yaşayır. İstər hakimiyyətdə olsunlar, istərsə də olmasınlar, bunların xəstə təəyyüllü insanlar olduqları ortadadır. Bunlar faşizmi ayrı-ayrı formalarda ifadə edirlər. Türkiyə və Azərbaycanın bu məsələyə mövqeyi birmənalı olmalıdır. Türkiyə tərəfindən ən sət şəkildə reaksiya verilməlidir. Bu məsələdə cəmiyyət də bir olmalıdır. Azərbaycan cəmiyyəti də buna qarşı etirazını ifadə etməlidir. Doğrudur, bu gün Türkiyə ilə Ermənistan arasında rəsmi əlaqələr yoxdur. Amma ora reyslər var. Ermənilər çox sərbəst şəkildə Türkiyəyə gedirlər. Hətta Ərdöğanın dediyi kimi, orada 90 min erməni çalışır, yaşayır, ailəsini çörəklə təmin edir. Aldığımız məlumata görə, Gürcüstan üzərindən ora ən müxtəlif ərzaqlar, sənaye malları daşınır. Bu da yolverilməzdir. Türkiyə bu faşist ölkəsi ilə münasibətlərə, ümumiyyətlə, son qoymalıdır. Hətta düşünürəm ki, bunu İran da etməlidir. Rusiyanın özü də Ermənistanla qarşı mövqeyinə aydınlıq gətirməlidir".

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fərəc Quliyev: "Ermənilər hər məqamda çalışırlar ki, türk dünyasına zərbə vursunlar - istər mənəvi, istər iqtisadi, istər torpaq məsələsi ilə bağlı. Belə epizodları bəzə-fələk aradan qaldırmaq üçün onları məğlubiyət aktına qol çəkməyə məcbur etmək lazımdır. Əlimizdə kifayət qədər ciddi fürsətlər var. Onlar Azərbaycan torpaqlarını işğal ediblər. Türkiyə-Azərbaycan birgə qüvvələrdən ibarət ortağ bir ordu yaratmaqla hərbi əməliyyatlara başlamalıdır. Biz Ermənistanı yerində otuzdurmaqda, türk torpaqlarında qurduqları dövlətə son vermədikcə belə məsələlər baş verəcək. Bu dövlət heç vaxt olmayıb. Bütün bölgə, türk dünyası, dünya üçün təhdid mənbəyi olan və Rusiyanın əlindəki bir elementdir. Buna qarşı ölçü götürmədikcə hər dəfə belə ürkəbulandırıcı hadisələr olacaqdır. Bəyanat verilməsini, yaxud heykəlin belə götürülməsini müvəqqəti hal kimi qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, Ermənistan yerini görməyincə, ona yerini zorla göstərmədikcə, bu məsələlər daim gözləniləndir. Türkiyə artıq sanksiyalar tətbiq etməli, bu təbiişizliyə son vermək üçün çağırış etməlidir. Sonra da Azərbaycanla birlikdə işğal altındakı torpaqlarımızı azad etmək üçün hərbi əməliyyatlara başlamalıdır. Əks halda, başqa bir yol yoxdur. Gündə bunlar bir hadisə edəcəklər, Paşiniyan bəyanatlar verəcəklər, bir gün gerblərində Türkiyə ərazisində göstərəcəklər. Ən sət tədbirlər görülməlidir. Bunları etməsək, onlar bəzə ən ağır zərbələri bütün istiqamətlər üzrə vurmağa çalışacaqlar".

Məlumat üçün bildirik ki, Mehmet Tələt Paşa 17 avqust 1874-cü ildə Ədirnədə anadan olub. Hərbi Liseyde təhsil alıb. Ədirnə Poçt və Teleqraf İdarəsində yazıçı vəzifəsində çalışıb. Gənc Türk hərəkatına qoşulub. 1895-ci ildə həbs olunub. 1903-cü ildə Selanik Teleqraf İdarəsinin katibi təyin edilib. 1908-ci ildə Məclis üzvü seçilib. Daha sonra daxili işlər naziri təyin edilib. Birinci Dünya müharibəsi Osmanlı İmperiyası və onun müttəfiqləri baxımından məğlubiyətlə bitdikdən sonra dövrün komandirləri qurban edilmək üçün ölkəni tərk etməyə başlayıblar. T.Paşa 1918-ci ilin oktyabrında istefa verib. Noyabrın 1-də Ənvər, Camal və Bahəddin Şakir Paşa ilə birlikdə İstanbulu tərk edib. Tələt Paşa yaşamaq üçün Berlini seçib və burada sadə bir həyata başlayıb. Əlbəttə ki, o, düşmənlərdən gizlənmək üçün burada başqa bir ad və pasportla yaşayıb. Həmin vaxt ermənilər mənfur planlarını qurmaqda idilər. Birinci Dünya müharibəsi dövründə ermənilərin köçürülməsi zamanı ölən ermənilərin intiqamlarını almaq düşüncəsi ilə osmanlı liderlərinə sui-qəsdlər etməyə qərar vermişdilər. 15 mart 1921-ci ildə Berlinə göndərilən killer Solomon Teyliryan sui-qəsdə iştirak etmişdir.

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Qardaş Türkiyənin son illər öz hüduqlarından kənar da iki hərbi baza yaratması Ermənistanla təşvişlə qarşılanır. Ermənilər narahatdır ki, Sudanda və Qətərdə hərbi baza quran Ankara günün birində Azərbaycanın Naxçıvan bölgəsində də analoji addım ata bilər.

Elə Ermənistan Milli Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Ruben Safrastyanın son açıqlamaları da ermənilərin nə dərəcədə təşviş içində olduqlarının nümayişidir. "Məni bu informasiyanın birinci mənbəyi çox maraqlandırır və deyəsən, mən həmin mənbəni tapa bildim. 2018-ci ilin sentyabrında o qədər də tanınmayan türk qəzetində məqalə dərc edilib, orada deyilirdi ki, Ankara kulislərində Türkiyənin Naxçıvanda hərbi baza yaratması məsələsi müzakirə olunur. Görünən o idi ki, bunu qəsdən sızdırmışdılar və zəmin yoxlaması aparmaq istəyirdilər", - Türkiyənin regiondakı mövqelərini gücləndirmək cəhdlərindən narahatlığını gizlətməyən erməni akademik belə deyib.

Safrastyan əlavə edib ki, Bakı və Ankara arasında Naxçıvan ərazisində hərbi əməkdaşlıq son illər xeyli güclənib, birgə təlimlər keçirilir və bütün bunlar Türkiyənin Naxçıvan istiqamətində fəallaşdığını göstərir. "Bütün bu amillərin analizi əsasında təxmin etmək olar ki, hazırda Naxçıvanda Türkiyə hərbi bazasının yaradılmasına hazırlıq gedir. Ankaranın əsas məqsədi geosiyasi xarakter daşıyır və Cənubi Qafqazdakı Rusiya-Türkiyə rəqabətindən qaynaqlanır", - Ruben Safrastyan vurğulayıb. Erməni akademik istisna etmir ki, Türkiyənin məqsədlərindən biri də Gümrüdəki 102-ci Rusiya bazası ilə balans yaratmaqdır. Onun fikrincə, Naxçıvanda baza yerləşdirəndən sonra Türkiyə Rusiyanın Cənubi Qafqazdan sıxışdırılması üçün iddia ortaya qoya bilər. "Əlbəttə, baza Ermənistanla əlavə təzyiç niyyəti da olacaq. Mənim fikrimcə, Rusiya artıq konfidensial şəraitdə Türkiyəyə öz narazılığını çatdırıb və bu da Ankaranın Naxçıvan istiqamətində fəalliyətinin azalmasına səbəb olub. Lakin Türkiyənin geosiyasi məqsədləri əvvəlki kimi qalır", - erməni akademik mülahizələrinə davam edib. (Virtualaz.org)

Qeyd edək ki, Azərbaycan son illər Naxçıvanda hərbi iştirakını dəfələrlə gücləndirib, Naxçıvanda Əlahiddə Ümumqoşun Ordusu ən müasir və güclü silah sistemləri, hücum vasitələri ilə təchiz olunub. Müntəzəm olaraq Naxçıvanda Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun birləşmələri hərbi təlimlər keçirir, o cümlədən Türkiyə ordusu ilə birgə təlimlər təşkil olunur. Azərbaycanın Naxçıvanda hərbi gücünü artırması Ermənistan hərbi-siyasi daire-

lərində ciddi narahatlıq və təşvişlə izlənilir.

Ötən həftə isə "Naxçıvan Hərbi Qarnizonu Qoşunlarının 2019-cu tədris ilinə uzlaşdırma planı"na əsasən komanda-qərargah təlimi keçirilib. Naxçıvan Qarnizonu qoşunlarında üçpöhləli, ikitərəfli keçirilən komanda-qərargah təlimi plana əsasən mərhələlərlə icra edilib. Təlim çərçivəsində "Həyəcan" siqnalı ilə cəmləşmə rayonlarına çıxarılan qoşunların ən müasir vasitələrlə idarə olunması praktiki həyata keçirilib. Ərazidə qərargahlar tərəfindən müdafiə və hücum əməliyyatları planlaşdırılıb. Praktiki fəaliyyətlərə cəlb edilən bölmələr döyüş atışlarını icra ediblər.

Naxçıvan Qarnizonunun Simulyasiya mərkəzində qoşunların fəaliyyəti kompüterlər üzərində məşq etdirilərək komandirlərin döyüşü idarəetmə bacarıqları təkmilləşdirilib. Təlimin sonunda icra edilmiş fəaliyyətlərin təhlili aparılıb, çatışmazlıqlar qeyd olunub, növbəti təlimlərə hazırlıqla bağlı tapşırıqlar dəqiqləşdirilib. Ümumilikdə təlimdə qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olunub.

Bu il Naxçıvanda Azərbaycan və Türkiyənin birgə hərbi təlimlər keçirməsi də düşmən ölkəni ciddi şəkildə həyəcanlandırmışdı. Ermənilərin Ermənistan-Azərbaycan sərhədində vaxtaşırı təxribatlar törətməsi də proseslərə Rusiya, yaxud KTMT-ni qatmaq niyyətindən xəbər verir. Lakin hələ ki, İrəvan arzusuna çatıbilmir, bunun bir səbəbi Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin normal məcrada inkişafıdırsa, digər səbəb Moskva-Ankara əməkdaşlığıdır. Putin Rusiyası Ermənistanın satqın hakimiyyətinin fitnəsinə uyub ərazisi işğaldə olan Azərbaycanı özündən küsdürmək istəmir. Eyni zamanda Ermənistanla etiraf olunduğu kimi, Azərbaycanın üzv olmadığı KTMT-də nüfuzu, onun üzvü olan Ermənistandan qat-qat yüksəkdir.

Türkiyənin Qarabağla bağlı prosesə müdaxiləsi Ermənistanla daim təşviş doğurur. Odur ki, Ankaranın Minsk Qrupu həmsədr kimi fəaliyyətinə maneçiliklər davam edir. Ancaq bu da var ki, Türkiyə öz qonşuluğunda terror yuvalarını məhv etməkdə qərarlıdır və Şimali İraqda növbəti hərbi əməliyyatların başlaması da Ankaranın bu məsələdə gücə zəstsiyətini təsdiqləyir. Bu da faktır ki, Ermənistan PKK-ni himayə edən, işğal altındakı Azərbaycan ərazilərində bu təşkilat üçün təlim dü-

Ermənistan bu xəbərlə təşvişdə:

"Naxçıvanda Türkiyə bazası yaradılır"

Azərbaycanın Naxçıvanda hərbi gücünü artırması, Türkiyə ilə birgə hərbi təlimlər İrəvanın hərbi-siyasi dairelərində ciddi narahatlıq yaradıb; **Ermənistan Milli Elmlər Akademiyasının institut direktoru: "Türkiyənin məqsədlərindən biri də Gümrüdəki 102-ci Rusiya bazası ilə balans yaratmaqdır"**

şərgələri yaradan dövlətdir. Deməli, günün birində Türkiyə bölgədə onu təhdid edən terror düşərgələrinin kökünü qazımaqdan ötrü Azərbaycanla birgə Qarabağda da hərbi əməliyyatlara başlaya bilər. Ermənistanla təşviş əsassız deyil.

Ermənistanla Türkiyənin qəhrəman oğullarından biri Tələt paşanı təhqir edən abidənin qoyulması da hiddət doğurur.

Ermənistanın Şirak bölgəsində Osmanlı imperiyasının son baş nazirlərindən olan Tələt paşanı öldürən daşnak sui-qəsdçi Soqomon Teyliryanı aid heykəl inşa olunub. Heykəl illər öncə inşa olunsada, sosial şəbəkələrdə indi səs-küyə səbəb olub. Musavat.com xəbər verir ki, heykəlin ayağının altında təsvir edilən İttihad və Tərəqqi hərəkatının liderlərindən olan Mehmet Tələt paşanın kəsik başının məqsədli bir şəkildə o cür qoyulması diqqətləri çəkib. Şübhəsiz ki, günün birində ermənilər bunun hesabını böyük Türkiyəyə verəcəklər. İndiki durumda isə Türkiyənin Naxçıvan ərazisində hərbi baza qurması rəsmi İrəvan üçün intihara bənzər addım olardı. Hələlik rəsmi şəkildə bununla bağlı hansısa mövqə yoxdur, lakin Azərbaycanın ictimai rəyində bu, çox arzu olunur.

Ermənişünas alim, politoloq Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Türkiyənin

Naxçıvanda Azərbaycanın Əlahiddə qoşunları ilə əməkdaşlıq içində olduğu heç kəsə sirr deyil: "Türklər bizim əsgərlərə təlim verirlər. Bu, ölkəmiz arasında razılaşdırılmış hərbi əməkdaşlığın nəticəsində mümkün olur. Bizim kursantların Türkiyədə, eyni zamanda başqa ölkələrdə oxuması, tədris və təlim görməsi çox normal haldır. Ermənilər həmişə Naxçıvanda Türkiyənin varlığını vurğulamaqla bəlli məqsədlər güdürlər və Rusiyanın bu işə qarışmasını, həmçinin Türkiyənin bu bölgədə fəal olmamasını istəyirlər. Mətbuata da Türkiyənin burada baza yaradacağı xəbərləri erməni və ya ermənipərəst rus KİV-ləri yayır. Erməni türkololoq ara-sıra antitürk, anti-Azərbaycan şərhləri ilə gündəmə gələn Ruben Safrastyan bu məsələni şişirdir. İndi Naxçıvanda belə bir bazanın yaradılması gündəmdə deyil. Amma Naxçıvan Türkiyə üçün əlverişli nöqtələrdən biridir ki, burada belə bir bazanın yaradılmasını biz də arzu etməliyik. Safrastyanın dediği kimi, bu baza Gümrüdəki 102 sayılı Rusiya hava bazasına alternativ ola bilməz. Yaradılmasını biz də arzu etdiyimiz baza başqa təyinatlı ola bilər".

Q.Çaxmaqlı digər məqama da toxundu: "Azərbaycan Dağlıq Qarabağda separatçılara qarşı antiterror əməliyyatları keçirməsi durumunda Ermənistanın işə qarışmasının qarşısı-

nı almaq üçün bizə belə bir strateji nöqtədən Ermənistanı vurmaq üçün bir nöqtə lazımdır. Yalansa da, gerçək olsun! Təki belə bir bazanın qurulması həqiqətə çevrilsin!"

Ermənistanın mövcud hakimiyyətinin çıxılmaz durumda üz-üzə qaldığını erməni ekspertlər də təsdiqləyir. Baş nazir Nikol Paşinyan 2050-ci ilədək planlar cızdığı halda, "burnunun ucunda" baş verənlərin qarşısını ala bilmir. "Ermənistan hökumətinin qeyri-adekvatlığı erməni xalqına böyük qan hesabına başa gələ bilər". Axar.az xəbər verir ki, bunu "Ermənistanın Səsi" qəzetinə müsahibəsində Milli Rəzillik Partiyasının lideri Aram Arutyunyan deyib. "Paşinyan qeyri-adekvat addımlar atmağa hazırdır. Əgər hökumət binası qarşısında 10 min nəfər toplanıb istefasını tələb edərsə, onun necə davranacağını biz bilmirik. Ermənistanla payızda başlayacaq proseslər nəticəsində hakimiyyətin dəyişməsi qaçılmazdır. Ona görə də cəmiyyət bu proseslərə hazırlanmalı və qan axıdılmasından qaçmalıdır", - deyərək bildirdi. Arutyunyan Paşinyana qarşı formalaşacaq yeni birliyə Ermənistanın eks-prezidenti Robert Köçeryanın rəhbərlik edəcəyini deyib.

Düşmənin təxribatçı addımları isə ondan xəbər verir ki, Ermənistan sülh yolu ilə torpaqlardan çıxmaq niyyətində deyil.

Separatçılar son günlər işğal altındakı Xankəndi şəhərində yaranmış kəskin içməli su probleminin həlli yollarını axtarmağa başlayıblar. Moderator.az xəbər verir ki, erməni cə nəşrlərin yaydığı məlumata görə, keçmiş "baş nazir" hesab edilən, "prezidentliyə namizəd", "Azad Vətən" "partiyası"nın lideri Araq Arutyunyan bu haqda təkliflə çıxış edib. O, bildirib ki, Xankəndinin daimi içməli su ilə təmin olunmasına nail olmaq üçün ən yaxşı variant Badara kəndi (Xocalı rayonu) yaxınlığındakı eyniadlı çay üzərində su anbarı tikməkdir. A.Arutyunyan söz verib ki, "parlament"ın payız sessiyasında həmin anbarın tikintisi üçün 2020-ci ilə nəzərdə tutulacaq büdcəsindən vəsait ayrılması barədə məsələ qaldıracaq.

Diqqət edin, düşmən Azərbaycan üçün olduqca həssas bir bölgə olan ünvanlıdan - Xocalıdan öz rifahı naminə yararlanmaq istəyir. Bu kimi planlar isə düşməne qarşı ən sərt tədbirlər labüdü edir. ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin sükutu, bütün bu özbaşınalığa reaksiya verilməməsi də Azərbaycanın özünün ən yaxın müttəfiqi ilə qardaş Türkiyə ilə birgə addımlar atmağa vadar edir. Türkiyə hakimiyyəti daim bəyan edib ki, Azərbaycan hansı addımı atarsa, hansı qərar verəcəksə, onun yanında olacaq.

Avqustun 26-sı Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın doğum günüdür.

Mehriban Arif qızı Əliyeva 1964-cü ildə Bakı şəhərində anadan olub. 1982-ci ildə Bakı şəhər 23 №-li orta məktəbi qızıl medalla bitirərək Nəriman Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olub. 1988-ci ildə İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirib. 1988-1992-ci illərdə Moskvada Elmi Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləyib. 1995-ci ildə Azərbaycan Mədəniyyət Fondunu təsis edib və hazırda onun rəhbəridir. 1996-cı ildə Azərbaycan mədəniyyətinin geniş təbliği məqsədi ilə üç dildə (Azərbaycan, ingilis və rus) nəşr olunan "Azərbaycan - İrs" jurnalını təsis edib. 2002-ci ilin oktyabrında Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının prezidenti seçilib. 2004-cü ildən Heydər Əliyev Fonduna rəhbərlik edir. 2004-cü ilin avqustunda Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı və milli musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsində xidmətlərinə görə UNESCO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb. 2004-cü ilin dekabrında Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin IV Baş Məclisində MOK-un İcraiyyə Komitəsinə üzv seçilib.

2004-cü ildən Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2013-cü ildən isə partiyanın sədr müavini.

2005-ci ildə fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi alıb.

2005, 2010 və 2015-ci illərdə üçüncü, dördüncü və beşinci çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı seçilib.

Prezident İlham Əliyevin 21 fevral 2017-ci il tarixli sərəncamı ilə Mehriban Əliyeva Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti təyin olunub.

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin 9 avqust 2019-cu il tarixli fərmanı ilə Mehriban Əliyeva Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafında və möhkəmlənməsində xidmətlərinə görə "Dostluq" ordeni ilə təltif olunub.

Mehriban Əliyevanın Azərbaycanda keçirilən I Avropa Oyunları, eləcə də IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının Təşkilat komitələrinin sədri kimi fəaliyyəti beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

İctimaiyyətdə tanınan xanımlar "Yeni Müsavat"a açıqlamalarında Mehriban Əliyeva ilə bağlı fikirlərini bildiriblər.

Öncə qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva anası, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın doğum günü münasibətilə təbrik edib.

Leyla Əliyeva "Instagram" səhifəsində Şövkət Ələkbərovanın ifasında "Mehribanım" mahnısını paylaşmışdır. Paylaşımında Mehriban Əliyevanın həyatının müxtəlif illərinə aid fotolar yer alıb.

"Mehriban xanım Azərbaycan üçün xeyli iş görüb və görməkdə davam edir"

İctimai fəal qadınlar Birinci vitse-prezidenti doğum günü münasibətilə təbrik etdilər; "Xüsusilə şəhid və qazi ailələrinə qarşı diqqəti danılmazdır"

Dilərə Əliyeva adına Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri, hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu "Yeni Müsavat"a dedi ki, qadın cəmiyyəti olaraq Mehriban Əliyevanı təbrik edirlər:

"Mehriban xanım Azərbaycan üçün xeyli iş görüb və görməkdə davam edir. Məktəblər, xəstəxanalar açır, imkansız ailələrə yardım edir və sairə. Xüsusilə də onun şəhid və qazi ailələrinə qarşı diqqəti danılmazdır. Gördüyü işlərin hamısı göz qabağındadır. Həm Heydər Əliyev Fondu gözəl işləyir, həm də problemi olan insanların dərinə yanıb, problemini həll edir. Bizim yanımıza xeyli insan gəlib və deyib ki, Mehriban xanımın köməkliliyini görüb. Mehriban Əliyeva insanların bir ümid yeridir. Yerdəki məmurlar vətəndaşlara kömək etmədikləri halda, Mehriban xanım sonuna qədər insanlara dəstək olur. Güclü qadındır, Azərbaycanı bütün dünyada layiqincə təmsil edir. Biz beynəlxalq jurnalistlərin, siyasətçilərin ona

münasibətlərini görürük. Bunların hamısı xeyli müsbət cəhətlərdir. Bundan əlavə, onu da qeyd edim ki, Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə həmişə amnistiya olub. Çox istərdim ki, yenə də belə hal baş versin və həbsdə olan siyasətləri buraxsınlar. Bununla da həm bizi, həm də Azərbaycanı siyasi məhbus sözündən azad etmiş olar. Onun bu təşəbbüsü çox gözəldir. Xahişim odur ki, yenə də davam etsin. Çox istərdik ki, qadın təşkilatlarına da diqqət etsin. Bizimlə görüş təşkil etsə yaxşı olar ki, biz də dərdimizi ona deyə bilərik".

"Teleqraf Holding" in rəhbəri Aynur Camalqızı: "Öncə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanı ad günü münasibətilə təbrik edirəm. Bu təbrik həm də bütün qadınlarımıza düşür, çünki məhz Mehriban xanım Əliyevanın ictimai-siyasi fəaliyyəti Azərbaycan qadınının cəmiyyətin həyatındakı rolunu genişləndirdi, möhkəmləndirdi.

man cümhuriyyəti quranların məqsədi Azərbaycan qadınının dövlətin idarə olunmasında, xalqın taleyində ən yüksək səviyyədə iştirakına nail olmaq idi. Yalnız 100 il sonra, bu gün Mehriban xanım Əliyevanın timsalında Azərbaycan qadını buna nail ola bildi. Düşünürəm ki, burada İlahi bir missiya var. Bu missiyanı ləyaqətlə üstlənmək Mehriban xanıma nəsih oldu".

Politoloq Nəzakət Məmmədova "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Azərbaycanın müstəqillik qazanması bir sıra məsələlərdə olduğu kimi qadınların siyasətdə rolunun artması məsələsinə də öz təsirini göstərdi: "Lakin ilk onillikdə qanunvericilik və icra orqanlarında qadınlar bərabər-hüquqlu şəkildə təmsil olunsada, ölkəmizin siyasi elitasında

qondarma rejimi ilə qarşılaşmış şəhərlər adı altında əməkdaşlıq edən Fransanın mərkəzində ölkəmizin təbliğatını qurmaq, bu işdə şəxsən iştirak edərək Fransanın ən nüfuzlu siyasətçilərini Azərbaycanın dostuna çevirmək məhz Mehriban xanımın fəaliyyətinin nəticəsidir. Ermənilərin illərlə xaricdə apardığı anti-Azərbaycan təbliğatı puç edən də məhz Mehriban xanımdır. Onun uğurlu fəaliyyəti həm də dünya siyasətində böyük nüfuza malik olan güc mərkəzi, Avropa ölkələrinə və ABŞ-in siyasətinə təsir imkanları olan Vatikanla yaxın əməkdaşlıqda da özünü qabarıq göstərir. Ümumilikdə Mehriban Əliyevanın fəaliyyəti həm dünya siyasətində, həm Azərbaycan diplomatiya tarixində yeni bir istiqamətdir".

Bu gün Mehriban xanım Əliyeva deyəndə Azərbaycan qadınının siması, dövlətin və xalqın həyatında oynadığı rol yada düşür. Bu təsadüfi deyil. Çağdaş tariximizdə Mehriban Əliyevanın yeri və yolu özünəməxsusdur, təkrarsızdır. Bu da səbəbsiz deyil. Tariximizdə müxtəlif missiyaları həyata keçirən xanımlarımız olub. Lakin Mehriban xanım Əliyeva bu missiyaları - istər diplomatiya, istər mədəniyyətin qoruyucusu, istər şəfqətli əlləri ilə insanlara kömək etməsi - ayrılıqda yox, bütöv halında daşıyır, onu həyata keçirir. Bu baxımdan, müasir Azərbaycan tarixində genişmiqyaslı, hərtərəfli ictimai-siyasi fəaliyyətinə görə seçilən ikinci bir qadının adını çəkmək mümkün deyil. Dövləti dövlət edən onun illərlə, əsrlərlə formalaşdırılan ənənələridir. Və Azərbaycan qadınına seçmək, seçilmək hüququnun verilməsi tarixi ilə Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyətində assosiasiya olunan maraqlı detal var. 100 il öncə, 1919-cu ildə Azərbaycanda qadınlara geniş hüquqlar verildi. O za-

nüfuzlu, siyasi proseslərdə aktiv iştirak etmək potensialı olan qadınlar demək olar ki, yox idi. Məhz Mehriban xanım Əliyevanın siyasi proseslərə qoşulması bu stereotipləri aradan qaldırdı. Onun siyasi elitanın pragmatizmi və humanizmi özündə birləşdirən müdrik siyasətçi kimi fəaliyyəti, prezidentin və xalqın ona olan etimadını doğrultması ölkənin ikinci şəxsinə çevrilmək haqqı verdi. Mehriban Əliyevanın öl-kə daxilində və xaricində fəaliyyəti ən həssas, ağır sahələrə ehtat edir. O, ölkə xaricində, o cümlədən erməni diasporunun fəal olduğu ölkələrdə ermənilərin anti-Azərbaycan təbliğatını alt-üst edir. Azərbaycanın yüksək mədəniyyətinin beşiyi olan müasir dövlət olduğuna bütün dünyaya çatdırmaqla, bunun əksini iddia edən ermənilərin və onların havadarlarının qəlbinə öz fəaliyyəti ilə xəncər kimi saplayır. ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvü, illərlə anti-türk və anti-Azərbaycan siyasəti ilə seçilmiş, Dağlıq Qarabağın

Azəri-Türk Qadınlar Birliyinin sədri Tənzilə Rüstəmxanlı bildirib ki, Mehriban Əliyeva çox böyük missiyaları həyata keçirir:

"O, həm YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri ki, bu, çox böyük missiyadır. Həm də ölkənin birinci vitse-prezidenti, prezidentimizin xanıdır. Mehriban xanımın öz həyat yoldaşı ilə çiyin-çiyinə ölkəmizin taleyüklü məsələlərində rol alması da çox böyük bir missiyadır. Mehriban xanım bu işləri çox ləyaqətlə yerinə yetirir. Biz bunu izləyir və sevinirik ki, ölkəmizi xaricdə çox ləyaqətlə təmsil edən birinci xanım var. Mehriban xanım həm də çox mərhəmətli bir ana simvolu yaradıb. Hələ illər öncədən uşağ evlərini təmir etdirib, onlara çox ciddi qayğı ilə yanaşır. Bütün bunlar onun bir mərhəmətli ana obrazını yaradıb. Bizim gözümüzdə Mehriban xanım Azərbaycan qadınının çox çağdaş bir obrazı kimi fəaliyyətdədir. Biz də ona uğurlar arzu edirik, bu cür şərəfli işində ona dəstəyik. Doğum günü mübarək olsun".

Q Əİ RAİS,
"Yeni Müsavat"

İvanov-İmanov məsələsi hələ də aktualdır

Xəlid KAZIMLI

10-15 il öncə "Mediaforum" saytı bu mövzunu vaxtaşırı qabardırı, biz də gücümüz çatdığı qədər dəstək olurduq.

Aradan keçən bu illər ərzində adam düşünürdü ki, yəqin bu, artıq aktuallığını itirib, öz yeni doğulan övladlarının soyadını milliləşdirən, "ov", "yev", "zadə"den imtina edən valideynlərin sayı artıb, ən azı 50:50 nisbətində olub.

Sırağün sosial şəbəkədə gördüyüm bir siyahı bu qənaətimi alt-üst etdi.

Bu, 10-16 yaşlı uşaq və yeniyetmələrin adının olduğu bir siyahı idi. Jurnalistlərin yaşadığı binalarda böyüyən uşaq və yeniyetmələrin qatıldığı velosiped yarışmasında iştirak edən 45 nəfərin yalnız 14-nün ad-soyadı milli sonluqla bitirdi, qalan hamısı "ov", "yev", "zadə" idi. Məsələn, Quliyev, Məmmədov, Ağazadə və s.

Hələ bunlar imza yiyələrinin, cəmiyyətə örnək olmalı olan yaradıcı ziyalıların övladlarıdır, görün, cəmiyyətin yerdə qalan qruplarında vəziyyət necədir.

7 il öncə əlimə bir sinif jurnalı düşmüşdü, orada otuz uşaqdan yalnız dördünün soyadı milli sonluqla bitirdi.

Kimse deyə bilər ki, nə fərqi var? Çox fərqi var. Bir beynəlxalq yarışmada çıxış edən idmançımızın soyadı İmanovdursa, rusiyalı idmançının da soyadı İvanovdursa, kim onları bir-birindən ayıracaq?

Həmkarım Aygün Muradcanlı doğru qeyd edir ki, Medvedzadə, Volkmu nədir, Məmmədov da odur.

Ancaq fərq odur ki, medvedyevlər və volkovlar öz milli soyadlarını daşıyırlar, biz isə dövlət müstəqilliyimizi 28 il öncə bərpa etsək də, hələ bu kimi müstəmləkə boyunduruğundayıq.

Nəhayət, anlamalıyıq ki, soyadlarımızın ruslaşdırılması lap əzəldən bizə qarşı yeridilən rusifikasiya siyasətinin tərkib hissəsi olub. Ruslar bu yolla bizi milli kimliyimizdən məhrum etmək istəyirdilər - necə ki, bir çox azsaylı xalqları artıq tamamilə assimilyasiyaya uğradıblar.

Sadəcə, bizimlə bağlı yeridilən ruslaşdırma siyasəti ona görə uğurla və tezliklə başa çatmadı ki, say etibarilə böyük bir etnosə mənsubuq, sərhədlərimizdən kənarında da eyni dildə danışan, milli kimliyini qoruyan toplumlarımız var. Bir də SSRİ tez dağıldı və onun açıq-gizli apardığı rusifikasiya siyasəti yarımçıq qaldı. Bununla belə, milyonlarla soydaşımız o siyasətin nəticəsində ruslaşıb gedib - ən azı övladları.

Soyad məsələsində də gördüyünüz kimi, o siyasət 28 ildən sonra da öz gücünü qoruyub saxlayır və biz millət olaraq hələ də rus soyad sonluqlarından imtina etmirik, bir növ onu özümüzünküləşdirmişik, "milliləşdirmişik".

Başqa bir yazının predmeti olsa da, deyim ki, rus dilində təhsil almağa önəm verilməsi də sırf bu düşüncədən qaynaqlanır. Rusdan qopa bilmirik və istəmirik. Axtarsan, övladına rus dilində təhsil verənlərin içində bir nəfər də olsun milli soyadlı ailə tapa bilməzsən. Yalnız kiçik istisnalar ola bilər, amma 99 faizi "ov", "yev"dir.

Bəzi adamlar var ki, onlar üzrlü səbəbdən öz əski soyadlarını dəyişməzlər, çünki bu soyad onlar üçün hələ sovet dönəmində brendə çevrilib.

Bir çox adamlar soyaddəyişmə prosedurunun cüzi bürokratik əngəllərini aşmaq istəməzlər, ərinirlər. Halbuki bu, o qədər də çətin deyil, bir balaca israrçı, tələbkər olanda məqsədə çatmaq olur (əslində bu xüsusda heç bir bürokratik əngəl olmamalıdır. Qoyulan tələblər də, görünür, zəruridir).

Elələri də var ki, onlar öz "rus sevgiləri"yə görə milli soyad sonluğunu yaxın qoymurlar və qoymayacaqlar. Bu, Roma papasından artıq katolik olmaq xəstəliyidir. Vaxtilə Leninqradın adını dəyişib Sankt-Peterburq qoymaq istəyən piterilərə məhz bizim ölkədən kütləvi şəkildə etiraz məktubu göndərilmişdi.

Belə məsələdə məcburiyyətin olması bəlkə də insan haqlarına zidd ola bilər, amma başqa cür olmayacaq.

Xatırladaq ki, Türkiyə əhalisinin milli soyad qəbul etməsi prosesi ötən əsrin 30-cu illərində icbari səcüyə daşıyaraq başa gəlib. Əksinə olsaydı, soyad qəbul olunması məsələsini dövlət icbari şəkildə həyata keçirməyəydi, bəlkə də bu günə qədər türklərin ad soyadı Filankəs oğlu Filankəs formatında qalardı.

Ona görə də güman ki, ad-soyad xüsusunda yeni bir qanun layihəsinə ehtiyac var.

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının icra katibinin müavini, Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov facebook sosial şəbəkəsində öz adına səhifə açdı. Avqustun 21-də fəaliyyətə başlayan səhifədə Siyavuş Novruzov ilk statusunu da yazdı.

O, qeyd edib ki, müasir dövrdə sosial şəbəkələrin, sosial medianın və interaktiv ünsiyyətin rolu və həcmi durmadan artır: "Həyatımızın müxtəlif sahələrinə daxil olmuş bu vasitələr təbii ki, haradasa bizim də onlara uyğunlaşmağımızı tələb edir. Bu gündən bir partiya funksioneri, millət vəkili və siyasətçi kimi mən də sosial mediada olmağa qərar verdim. Hər zaman mətbuata, televiziyalara açıq və əlçatan olmuşam, mövqeyimi, inandığım dəyərləri və siyasəti çatdırmağa çalışmışam. İnanıram ki, facebook səhifəm də mənə dostlarıma, həmvətənlərimə daha da yaxın edəcək. Sizlərin hamınızı səhifəmdə salamlayıram. Ümid edirəm ki, səhifəm mənim olduğu qədər sizlər üçün də faydalı və maraqlı olacaq. Hər birinizə hörmət və ehtiramla..."

S.Novruzovun ikinci yazısı 23 avqustda birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın doğum günü münasibətilə paylaşdığı yazıdır.

S.Novruzov "Report"a açıqlamasında deyib ki, cəmiyyətlə ünsiyyəti yeni texnologiyalar əsasında qurmaq lazımdır. YAP rəsmisinin sözlərinə görə, facebook müzakirələrin aparılması üçün vasitədir: "Bəzi mətbuat orqanları təhrifə yol verir, özlərinə sərf edən hissəni dərc edirlər. Amma sosial şəbəkədə fikri aydın şəkildə ifadə etmək mümkündür".

S.Novruzov bundan sonra mövqeyini daha çox sosial şəbəkə üzərindən ifadə edəcəyini qeyd edib: "Fikirlerimi daha çox sosial şəbəkədə açıqlayacağam".

Qeyd edək ki, son iki ilə qədər iqtidar düşərgəsi, xüsusən

də YAP funksionerləri sosial şəbəkədə aktiv istifadəçi deyildilər. Müxalifət düşərgəsi isə sosial şəbəkədə həddən artıq fəal idi. Müxalifət bu sahəni faktiki olaraq ələ keçirmişdi, sosial şəbəkələrdə güclü görünürdü. Belə rəylər də var idi ki, digər bütün sahələrdə müxalifətə qalib gələn, onu ram edən iqtidar düşərgəsi sosial şəbəkədə müxalifətə udurur. Azərbaycanda daha populyar olan facebookda müxali-

zovun facebookda səhifə açması hakim partiyanın bu məsələdə ciddi hərəkətlənmək qərarında olması sayıla bilər.

Tanınmış müxalif siyasətçilər arasında aktiv facebook iştirakçılarından sayılan Azərbaycan Xalq Partiyasının sədri Pənah Hüseyn "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, YAP-ın rəhbərliyinə daxil olan şəxslərin və hakimiyyət deputatlarının sosial şəbəkələrə qatılmasının bir sıra sə-

qarşılmalıdır. Üzbəüz canlı debatlarla çəkinirlər. Heç olmasa sosial şəbəkədə debatlarla çıxarlar, insanların suallarını cavablandırırlar. Siyavuş Novruzovdan sonra hər halda, əksər YAP deputatları da facebooka qoşularlar.

Mən də sosial şəbəkəyə gələnənlərdənəm. Lakin indi hər gün burada fikirlərimi yazıram, məlumatları paylaşım. Ümumiyyətlə, artıq təkə Azərbaycan

YAP müxalifətinin son qalmasını da ələ keçirir

Hakim partiyanın "ağır artilleriyası" sosial şəbəkələrdə aktivləşir

fəetçilər də məhz əsasən burada üstünlük təşkil edirlər. Bəzi ekspertlərin fikrincə, görünür, şəbəkədə müxalifətçülük insanların aktiv təbliğat aparması üçün daha aktiv olduğunun fərqinə varırlar. Eyni zamanda müxalifət təmsilçiləri ilə "Yeni Müsavat"ın internet üzərindən yayınlanan canlı debatları uzundan sonra sosial şəbəkədə virtual döyüşə girməyə çalışırlar. Bunun özü də bir işdir və müsbət

bəbləri ola bilər: "Onlar müxalifət təmsilçilərinin sosial şəbəkələrdə daha aktiv olduğunun fərqinə varırlar. Eyni zamanda müxalifət təmsilçiləri ilə "Yeni Müsavat"ın internet üzərindən yayınlanan canlı debatları uzundan sonra sosial şəbəkədə virtual döyüşə girməyə çalışırlar. Bunun özü də bir işdir və müsbət

canda deyil, bütün dünyada siyasətçilər sosial şəbəkələrdən istifadə edirlər. Deyilənə görə, hələlik Roma Papası və Vladimir Putin sosial şəbəkədə deyillər. Donald Tramp isə sanki ölkəyə rəhbərliyi twitter vasitəsilə həyata keçirir. Yeni dediyim odur ki, müasir dünyada informasiya texnologiyalarının rolu danılmazdır və getdikcə artacaq. Geriyə qayıdış çətin ki, olsun. Son dövrlər youtube üzərindən internet televiziyaları da açılır və populyarlaşır. Bu internet televiziyalarından müxtəlif cür istifadə edənlər var. Yeni bu proses də gedir. Hökumət yaqın ki, bunu da izləyir və sosial şəbəkələrdə hakimiyyət təmsilçilərinin iştirakı, aktivləşməsi vacib hesab edilirdi".

P.Hüseyn onu da dedi ki, proseslərə sosial şəbəkələrdəki "döyüşlər" in də təsiri olacaq.

□ **Etiibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Həbsdəki jurnalist Seymur Həzi azadlığa çıxır

2014-cü il avqustun 30-da həbs edilən AXCP funksionerinin 5 illik cəza müddəti həftəsonu başa çatır

Həbsdəki jurnalist, AXCP funksioneri Seymur Həzinin cəza müddəti bitmək üzrədir. Siyasi məhbus avqustun 29-da azadlığa buraxılacaq.

S.Həzinin həyat yoldaşı Nigar Həzi isə paylaşdığı son statuslardan birində narahatlıq ifadə edib.

Sitat: "Seymur Həzi bu ayın 29-u çıxmalıdır. Ölkədə gördüyümüz pis təcrübələrə əsasən, kəsinliklə deyə bilmirik ki, çıxacaq. Ortadan bir şey çıxartmasalar, çıxacaq həbsxanadan".

S.Həzinin vəkili Şəhla Hübətova isə narahatlığa heç bir əsas görmür: "Sosial şəbəkələrdə bu barədə heç bir yazı görməmişəm. Məndə bu cür düşünməyə əsas verən heç bir məlumat yoxdur. Seymuru bir neçə gün əvvəl görmüşəm. Vəziyyəti çox yaxşıdır. Çıxmağa tam hazırdır, pozitiv, enerjilidir. İnanıram ki, o, ayın 29-da planda olduğu kimi azadlığa çıxacaq. Səhər saatlarında azadlığa buraxılması gözlənilir. Amma bu elə bir şeydir ki, cəzaçəkme müəssisəsinin rəhbərliyindən çox şey asılıdır. Bu barədə bizə heç nə deyilməyib. Sözün

açıq, ötən həftə Seymurla görüşdüm. Onunla artıq sağollaşdıq ki, bir də azadlıqda görüşərik. Amma sonradan düşündüm ki, vaxt ayırdığına qədər gedib görüşüm. Sadəcə, məhkəmə proseslərim olduğu üçün zaman ayırmaq bir az çətinləşib".

Məhbusun qardaşı Teymur Həziyəv də ümidlidir: "Atamgil hər həftə onunla görüşə gedir. Telefonla həftədə bir dəfə danışıq. İnşallah, yaqın ki, azadlığa buraxılacaq. Özü də buna inanır".

Penitensiar Xidmətin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Mehman Sadiqov bunları dedi: "Mən yalnız cinayət cəzalarının icrası, yeni Penitensiar Xidmətin bilavasitə fəaliyyəti ilə bağlı hər hansı bir mülahizə söyləyə, mövqə nümayiş etdirə bilərəm. Sadəcə olaraq, hansısa bir məhkumun gələcəkdə siyasi fəaliyyətlə məşğul olub-olmayacağı barədə nəse deməyim yersiz olardı. Sizin adını çəkdiyiniz şəxs digər məhkumlar kimi eyni hüquq və vəzifələrə ma-

likdir. Həmin hüquq və vəzifələri icra edir. Digər tərəfdən, hər hansı bir şəxs cəza müddəti bitdiyinə görə azadlığa çıxmadığından öncə bütün məşğulluq idarələrinə, aidiyyəti orqanlara müraciət edirik ki, həmin şəxsin işlə təmin olunmasında, onun ailə-məişət problemləri varsa, bunun həll edilməsində yaxından iştirak etsinlər. Bu bizim bilavasitə funksiyamızdır ki, onu Penitensiar Xidmət olaraq yerinə yetiririk. Biz məsələlərə sırf hüquq prizmasından yanaşıırıq. Penitensiar Xidmət əməkdaşlarının vəzifə borcları ondan ibarətdir ki, cəzaların icrası və çəkilməsi qaydalarına ciddi riayət etsinlər. Hər kəs qanunlara riayət etsə, onun hər hansı bir problemi olmur".

S.Həzi 2014-cü il avqustun 30-da həbs edilib. O, Cinayət Məcəlləsinin 221.3-cü (xuliqanlıq, siyahı qismində istifadə edilən əşyaların təbiiq etməklə törədildikdə) maddəsi ilə ittiham olunaraq 5 il həbs cəzası alıb. Jurnalist bu ittihamı qəbul etmir. "Amnesty International" təşkilatı S.Həzini vicdan məhbusu kimi tanıyır.

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ərəb turistlərin Azərbaycanca ayaq açması ölkədə eybəcərlikləri üzə çıxarıb. Onların özlərini pinti, görməmiş kimi aparması, ölkədə bəzi işbazların isə ərəbləri "soğan qabığı" kimi soyması sanki bir-birinə adekvatdır.

Son günlərdə ərəb turistlərlə bağlı yayılan xəbərlər də mənzərəni çılpaqlığı ilə ortaya qoyur. Birində polisın verdiyi məlumata görə, Bakıda evə qadın gətirən iki ərəb turist çarpayıda şam yandırarkən yataq yanmış, yanğınsöndürənlər gəlib, digərində isə gecə klubunda ərəbdən 6340 manat hesab alınıb.

Daha əvvəl də "Viaqra" qəbul edən ərəbin hoteldə ölmesi, birinin kirayə götürdüyü evi tör-töküntü vəziyyətdə buraxıb getməsi, digərinin hotelin hovuzunu murdarlaması yaddaqalan hadisələrdir. Paralel olaraq isə ərəb turistlərin restoranlarda, barlarda, taksidə aldadılması barədə danışılır.

Niyə bu cür informasiyalar Azərbaycana gələn iranlı, rus, ukraynalı, avropalı turistlərlə bağlı yayılır. Azərbaycan Sosial Demokrat Partiyasının (ASDP) sədri, deputat Araz Əlizadə ilə söhbətimizdə ölkənin turizm potensialı, qiymətlər, turistlərə münasibət, ərəblərin davranışı və digər məsələlərə toxunmuşuq. Onun "Yeni Müsavat"a müsahibəsini təqdim edirik:

- Araz müəllim, Azərbaycanın turizm potensialını necə qiymətləndirirsiniz?

- Azərbaycan çox böyük turizm potensialı var. Ölkəmizin təbiəti, imkanları genişdir, gələn qonaqları da valeh edir. Yeni coğrafi olaraq bəyənən ölkədir və çox yaxşı dağ turizmi imkanlarımız var. Ancaq bizə mane olan özünü iş adamı adlandıran acgözlərin fəaliyyətidir. Onların tamamı, görməmişliyi imkan vermir ki, normal qiymətlər olsun. Mən imkan olanda istirahətə xərəcə gedirəm. Çünki Azərbaycanda istirahət yerləri bahadır və Araz Əlizadənin o imkanı yoxdur ki, həmin qiymətə burada dincəlsin.

- Yəni səbəb yalnız acgözlükdür?

- Əsas səbəb, turizmin inkişafına mane olan hal budur. Məsələn, xaricdə kişi kostyumu 3 min manatdır, bizdə həmin kostyum üzərində 80 faiz endirim olduğu yazılıb. Adama sual verərlər ki, sən kostyumun üstünə nə qədər qoymusan, neçəyə satırsan ki, 80 faiz də endirim edirsən? Dünya biznesində qəbul

olunmuş 10 faiz standartı var. Sən 80 faiz endirim edəndə bu nə qədər edir? Ümumiyyətlə, bu gün biznes mühitində olan adamların çoxu sovet möhtəkirləri kimi düşünürlər. Biznesin, rəqabətin əsas şərti ondan ibarətdir ki, istehlakçıya tərəf müqabili kimi baxmaq

bul edən ölkə özünü miskin kimi göstərməməlidir. Xarici turist gələn ölkə öz insanına hörmət etməlidir. Həmin ərəblər öz ölkələrində belə qudurğanlıq eləməzlər, Bakıda elədikləri hərəkətlərə qorxularından yol verməzlər.

- Bugünlərdə gecə klubun-

hər şey öz əksini tapır. Bu cür hallar Türkiyədə, ərəb ölkələrində, Avropada tez-tez yaşanır. Həmin qızların gecə klubunda vəzifəsi bundan ibarətdir. Təkcə Azərbaycana şamil etmək olmaz.

- Sizcə, turistin aldadılması turizmə zərbə deyilmi?

bu ondan irəli gəlir ki, bizim bəzi insanlar özünü tez alçaladırlar, pul görəndə mənliliyi, insafını itirir...

- Ərəb burada qiymətlərdə soyğunçuluq görəndən sonra bir də Bakıya gələrmə, sizcə, bir-iki il sonra onların ayağı Azərbaycandan kəsiləcəkmi?

məcbur etməliyik. Əvvəllər deyilirdi ki, Azərbaycana ərəz qəndar gəlir. İndi çox şükür, hər şey ölkə daxilində istehsal olunur. Bəs niyə qiymət qalxmaldır?!

- Doğrudan da, yağ, şəkər, makaron, ağırtı və s. məhsullar bizdə istehsal olunur, qiymət niyə qalxmalı-

"Mən niyə FTB və ya FSB üçün işləməliyəm..."

Araz Əlizadə: "Azərbaycanda istirahət yerləri bahadır və o imkanım yoxdur ki, həmin qiymətə burada dincəlim"

"Prezident hər dəfə əməkhaqlarında artım edəndə qiymətlər qalxır, bu da oliqarxların, möhtəkirlərin "bəxşişidir"

lazımdır. Əgər istehlakçı yaxşı yaşasa, biznesmen də yaxşı yaşayır. Bizdə isə acgözlük edirlər, istehlakçıya sağmal kimi baxırlar.

- Tez-tez deyirlər ki, ərəb turistləri Bakıda hər addımbaşı qiymətdə aldadırlar. Bu da həmin acgözlükdən irəli gəlir?

- Əvvəla, Azərbaycana gələn ərəb ölkələrinin vətəndaşlarının əksəriyyəti orta və aşağı təbəqədən olanlardır. Bura varlı ərəblər gəlmirlər. Biz özümüzü onların qarşısında papualı kimi aparırıq, sanki ərəblər də ağı dərilidirlər. Buna görə də qudururlar. Turist qe-

da ərəbdən 6340 manat hesab alınıb, yazırlar ki, turista qarşı soyğunçuluq edilib...

- Mən heç də düşünmürəm ki, o ərəb turisti bizimkilər aldadıblar. Görünür, varlı ərəb ələ düşüb, qızlar da fürsətdən istifadə edib ağıllı davranıblar. Bilirsiniz ki, onlar xüsusi öyrədilirlər və axmaq turistləri yoldan çıxarırlar. Bu zaman müştəriyə elə hesab gəlir ki, fantastik olur.

Belə təcrübə dünyada var. Adətən restoran sahibi qızları öyrədir, bu vaxt qızların qabağına su, müştəriyə spirtli içkilər gətirilir. Sonra hesabda

- Mən yenə deyirəm ki, biz özümüzü gözəndən salırıq. Mən neçə dəfə məsələ qaldırmışam ki, Azərbaycanda sulu qəlyan qadağan olunsun. Hər dəfə deyirəm ki, axı ərəbin sulu qəlyanı sevməsi nəyimə gərəkdir, burada söhbət millətin səhhətindən gedir. Həmin sulu qəlyanlar sağlamlığa ciddi şəkildə ziyandır. Amma nəticəsi yoxdur.

İnsanlar bilməlidirlər ki, sulu qəlyan verilən yerlərdə onun təkcə müştüyü dəyişir, rezin boru dəyişir və qətran ora yığılır. Üstəlik, sulu qəlyan çəkəndə ona narkotik əlavə etmək asandır. İndi xalqın sağlamlığına hansı zərər vurduğunu özünüz düşünün. Mən ərəbin burada sulu qəlyan sevməsi deyil, xalqımızın səhhəti maraqlandırır. Biz bunlardan çəkinməliyik.

- Yeri gəlmişkən, şəhərin mərkəzində gecələr ərəb müştəri axtaran fahişələrlə bağlı narazılıq edilir, hətta bir neçə həmkarınız etirazını bildirib. Sizin bu məsələ ilə bağlı mövqeyiniz nədən ibarətdir?

- Birinci növbədə hər ailə öz qızını elə tərbiyə etməlidir ki, onun övladı özünü pula satmasın. Amma belələri bu yolun qulluqçusudur. Hər şey evdən, tərbiyədən asılıdır.

İkincisi, sən hansı ölkəyə gedirsənsə, onun qanunlarına tabe olmalısən, adət-ənənəyə riayət etməlisən. Əks təqdirdə, həmin dövlətdə "persona non-grata" (arzuolunmaz şəxs - E.S.) elan olunursan. O ərəblərin öz ölkəsində, Dubayda açıq şəkildə belə hərəkətə yol vermək olmaz. Bütün

- Mən inanmıram ki, onların bura axını azalsın. Çünki özləri Qərbin köləsi olublar və ölkələrinə gedəndə bir-birinə deyirlər ki, get, bu ölkədə köləliyi görəcəksən.

- Axı burada amerikalı, rusiyalı, avropalı turist özünü belə aparmır...

- Rus ayrı, ərəb ayrıdır. Onları bir cərgəyə qoymaq olmaz.

- Siz söhbətin əvvəlində qiymətlərin bahalığını qeyd elədiniz, kimlərdir bunu edənlər?

- Mən 10 ildir deyirəm ki, Azərbaycanda tənzimlənən bazar iqtisadiyyatına keçilməlidir. Prezident hər dəfə əmək haqlarında artım edəndə qiymətlər qalxır. Bu da oliqarxların, möhtəkirlərin ölkəyə verdiyi "bəxşişdir".

Baxın, bu il minimum əmək haqları bir dəfə 50 faiz, ikinci dəfə 40 faiz artırıldı. Prezident sağ olsun ki, maaşları, təqaüdləri artırır, amma qiymət qalxır. Adıca Qurban bayramı oldu, ət bahalaşdı. Biznesmen istehlakçını soymaq fikrindədir, ona tərəf müqabili kimi müraciət etmir. Mən həmişə deyirəm ki, hər yanvarda qiymət dondurulmalıdır, inflyasiyaya baxılmalıdır. Əgər 4 faiz inflyasiya varsa, qiymətləri qaldırırsan, daha 10-12 faiz olanda yox da... Mən danışanda deyirlər ki, bazar iqtisadiyyatıdır. Axı bazar tənzimlənmişdir. Mən parlamentdə, çox yerdə bu məsələləri qaldırmışam.

Nəzərə almaq lazımdır ki, biz sovet sistemindən çıxmışıq. Biznesmenləri vətəndaşlarımızı hörmət qoymağa

dır?

- Bayaq dediyim kimi, görməmişlikdir. Parlamentin komitə iclaslarında da bunları demişəm. Amma sonra mənə söyləyirlər. Guya demişəm ki, xalqı soyun, əxlaqsızlıq edin.

- Sizi sosial şəbəkələrdə daha çox tənqid edirlər, söyləyirlər...

- Sosial şəbəkələrdə haqqımda nə yazılmasının mənə dəxli yoxdur, çünki orada yoxam.

- Niyə qoşulmursunuz?

- Mən avara deyiləm.

- Orada ziyahılar, tanınmış adamlar var...

- Sosial şəbəkədə ağıllı fikir söyləyənlər var, amma onlar azlıq təşkil edirlər. Qalanı həyatında heç nə etməmiş, nailiyyəti olmayan insanlardır. Oturublar feysbukda, hamını söyməyə başlayırlar. Axı siz həyatda nəyə nail olmusunuz? Bəlkə bir yetimə əl tutmusan, ortaya bir əsər yazmışsan?! Ümumiyyətlə, sosial şəbəkələr Qərbin kəşfiyyat orqanlarının işidir. Mən niyə FTB və ya FSB üçün işləməliyəm?

Aydın məsələdir ki, sosial şəbəkə yaxşıdır, sən hansısa maraqlı məlumatı oradan tapırsan, bu, gözəldir. Ancaq feysbukda oturub kimisə söymək avaraçılıqdır, acizlik əlamətidir. Mənə söymək istəyənlər iş yerim məlumdur, gəlib üzümə söysünlər. İndi sizə müsahibə verirəm, sabah yenə söyüşə keçəcəklər. Kimlikləri də məlum olmur, ünvanını, ad-soyadını düzgün yazmır...

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Sevgili üçün fişəng

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Oğrun-oğrun daldalardan baxırsan,
Alırsan cəsəddən canı, sevdiyim!
Müjganların sinəm üstə çıxırsan,
Tökürsən bədəndən qanı, sevdiyim!"

(Aşıq Ələsgər)

Rusiyada Putinin multfilmini göstərdiyi nüvə motorlu raket partlayıb, beş nəfər ölmüşdü. Bundan sonra polkovnik rütbəli bir nəfər hərbi bomba partlayan ərazinin yaxınlığında yaşayan camaatı iclasa topladı, dedi plyajda tanımadığınız əşya qırıntıları görsəniz əl vurmayın, yoxsa şüalanıb ölürsünüz. Rusiyanın mahiyyətini açan məsləhət idi. Normal ölkədə nüvə qəzası olanda camaatı köçürür, ərazini təmizləyirlər. Şimal qonşumuzda isə məsləhət görürlər radiasiyalı şey-şüylərə əl vürməsinlər. Çernobıl qəzası zamanı da təxminən belə məsləhətlər verilmişdi. Nəticədə nə qədər adam şüa xəstəliyindən öldü.

Cənub qonşumuzda isə nəhayət, zənən xeylaqlarına futbol stadionuna girməyə icazə veriblər. Deyəsən. Oradan tam dəqiq məlumat almaq çətin işdir. Hər halda, inanaq. Böyük işdir. Yalan olmasın, 1979-un islam inqilabı qədər qüvvətli hərəkətdir. Özü də deyir zənənlərin stadionu girməyinə görə ali dini şüranın qaziləri toplanaraq xeyli məşvərət eləmişdir. Bir qrup ağsaqqal molla əmi zənənlərin stadionu girməyinin və ortada oynayan tumanlı kişilərə baxmağının planetar fəlakətlərə, zəlzələ və tornadolara, sunami və komet yağmurlarına səbəb ola biləcəyindən narahatlığını büruzə vermişdir. Başqa fraksiyadan olan qazi əmilər isə arvadların stadionu girməsini, lakin oyunçu kişilərin ayaqlarına baxmamağını zəruri hesab etmişlər. Deyir əsas qol vurulanda topa və qapı dirəyinin arasına baxsalar bəsdir. İnsafən futbol oyununda elə başqa maraqlı zad da yoxdur, 22 kişi tumançaq vəziyyətdə o mürtəd topunu dirəklərin arasından keçirtməyə çalışırlar, arada iyrenc formada burunlarını fırtıldadı, hayıxıb tüpürürlər, görüm hamısı Allahın lənətinə gəlsin. İnşallah, Messi və Ronaldonun kəlləsini cəhənnəmdə isti bucaqlar arasında çempionlar liqası yarışması zamanı top yerinə işlədirlər, amin!

Bunları niyə yazıram? O səbəbə ki, zəhmətkeşlərimiz çəşməsinlər, yollarını bir an belə azmasınlar, hansı coğrafiyada yaşadıqlarını unutmasınlar. Yoxsa görürsən səfeh, eşqi dombalmış və Məcnun olub mikrorayonlara düşmüş birisi Bakıda gedir sevgilisinin qaldığı binanın qabağında göyə fişəng atır, məhəllə sakinləri də bunu tutub eşşək sudan gələ-nə kimi çırpırlar. (Bu bizdə qədim zaman vahididir, Atropatena dövlətində işlənmişdir. Başqa zaman ölçülərimiz də var, məsələn, qancıq tayadan düşməmiş, dəvənin quyruğu yerə dəyəndə, xoruzların ikinci banında, AYB-nin qurultayı ərəfəsi və sairə. Heç vaxt baş verməyəcək hadisənin zaman vahidi isə belədir: "Müxalifət hakimiyyətə gələndə").

Hacıbala müəllimin sözü olmasın, Bakımızda hər aşıq fişəng ata bilməz. Atsa qarışıqlıq düşər, sabitlik pozular. Fişəng atmaq işinə hökumət baxır, müəyyən bayramlarda bulvarda göyə fırladırlar. İndi sən də aşıqşən, lap yaxşı, məşuqəni çağır, gedin bulvara, müvafiq zamanda icra hakimiyyəti fişəngi atsin, səhərəcən, gözünüz çıxanacan baxın. Milli qeyrətimiz baxımından da sevgilinin binası qabağında fişəng atmaq həttə bəzən namussuz hərəkətdir. Babalarımız beləsini tutanda dinozavrın mağarasına atırdılar.

Ancaq kimlərsə yazımdan respublikamızın mənfi imicini formalaşdırmaq üçün istifadə etməsin. Əlbəttə, bizdə tək hökumətin yox, əhalinin də fişəng atmaq azadlığı vardır. Novruz bayramında, Yeni il girəndə, İrəvanı almaq günümüzdə və sairə təntənəli bayramlarda xalq fişəng atır. Buna icazə var. Hərçənd həmin əziz günlərdə də əhali öz sevgilisinin binası qabağında fişəng atmır, bunun üçün Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin ayırdığı xüsusi yerlərdən (Məhsul stadionu, Ələt-Qazıməmməd yolunun qırağında-kı biyanlıq, Kür çayının mənsəbi, Xəzərdəki Qrenlandiya adası və sairə) yararlanırlar.

"MiQ-29" təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə bağlı rəsmi məlumat yayılsa da, sosial şəbəkələrdə müzakirələr sönümlənir. Hadisəyə dair müxtəlif versiyalar irəli sürülüb, fərqli fikirlər səsləndirilir. Əsas müzakirə mövzusu isə təyyarənin hansı səbəbdən qəzaya uğramasıdır.

Müdafiə Nazirliyinin məsələ ilə bağlı yaydığı rəsmi məlumatda bildirilib ki, təlim-məşq uçuşlarına cəlb edilən təyyarə qəzaya uğrama anına qədər döyüş qabiliyyətli və tam saz vəziyyətdə olub:

"Hadisənin baş vermə səbəblərinin öyrənilməsi onu da göstərib ki, təyyarə Xəzər dənizinə düşməzdən əvvəl havada yad cisimlə (quş və ya quş dəstəsi) toqquşub və pilot xəsarət alıb. "Qara qutu"dan əldə edilən məlumatlara əsasən pilot qəzanın qarşısını almaq məqsədilə təyyarənin idarə olunmasını bərpa etməyə cəhd göstərib. Lakin pilotun aldığı ağır bədən xəsarəti bunu mümkün edib və nəticədə aviasiya vasitəsinin qəzaya uğramasına gətirib çıxarıb".

Bu açıqlama ilə razılaşmayanlar iddia edirlər ki, quşla toqquşmaya görə təyyarə qəzaya düşə bilməz. Lakin məsələ ilə bağlı xeyli tarixi fakt var ki, qırıqlar məhz quşla toqquşduqları üçün qəzaya düşüblər. Bu barədə ötən həftəki sayımızda geniş məlumat vermişdik. Onu da əlavə edək ki, indiyədək dünyada 50-dən çox tək cə "MiQ-29" qəzası baş verib. Bu qəzalar zamanı 23 pilot həlak olub, 35 pilot sağ qalıb. 16 pilot katapult edə bilməyərək, 7 pilot katapult etsə də həlak olub. Qəzaya uğrayan "MiQ-29" sayına görə dünyada ilk yerdə 23 hadisə ilə Rusiya dayanıb. Macarıstan və Hindistanın hər birində 3, Ukrayna, Qazaxıstan, Rumıniya, Belarus və Slovakiyanın hər birində 2, Peru, Bolqarıstan, Myanma, İran, Polşa və Misirin hər birində isə 1 "MiQ-29" təyyarəsi qəzalar da sıradan çıxıb.

Quşla toqquşma faktını inkar edənlər əsasən siyasi məqamlara toxunub, bu qəzada Rusiyanı və ya İrəvanı günahlandırılar. Politoloqlar isə bildirirlər ki, hazırda Azərbaycanın Rusiya ilə münasibətləri olduqca yüksək səviyyədedir və səslənən versiyalar

"MiQ-29"la bağlı siyasi

iddialar əsassızdır" - politoloq

"Bu cür şayiələrin yayılması cəmiyyətimizin qərəzli siyasiləşməsinin nəticəsidir"

həqiqətdən kənarıdır.

"Yeni Müsavat"a danışan politoloq Mübariz Əhmədov bildirib ki, bu cür şayiələrin yayılması cəmiyyətimizin qərəzli siyasiləşməsinin nəticəsidir: "Azərbaycanın Rusiya ilə olan münasibətləri bir çox dövlətləri narahat edir. Əvvəllər həttə ABŞ, Avropa dövlətləri də çox çalışırdılar ki, Rusiyanın Azərbaycanda rolu azalsın. İndi isə həm ABŞ, həm də Avropa Rusiyanın Azərbaycandakı rolu ilə bağlı sabitləşmiş mövqeyə malikdirlər. Azərbaycan-Rusiya münasibətləri bu dövlətləri qıcıqlandırmır. Lakin İranda müəyyən bir dövlətə yaxın qruplar var ki, onlar indi də maraqlıdır ki, Azərbaycanın daxilində Rusiya zəif, neqativ fonda görünsün. Bunun üçün bizim cəmiyyətin bütün siniflərini işə salırlar. Cəmiyyətimizdə antirusiyaçılıqı dayandırmaq mümkün deyil. Düşünün, nə üçün Rusiya Azərbaycanın təyyarəsini vurmaldır? Hər bir dövlətin təyyarə markasının qəzaya düşməsi həmin dövlətin imicinə kifayət qədər ciddi zərbədir. İkincisi də təyyarənin qəzaya düşdüğü yer də Xəzər dənizində Azərbaycan-Rusiya sərhədində xeyli uzaqdadır. Demək olar ki, Bakının ətrafında bu cür qəza

baş verib. Təyyarənin hissələri xeyli axtarıldı. Qalıqların çıxarılmasında keçid mərhələsi məhz rusiyalı mütəxəssislər işə qoşulandan sonra mümkün oldu. Yeni əgər Rusiyanın özünün radioelektron mübarizəsi bu işi görmüş olsaydı, o zaman rusiyalı mütəxəssislər bu hissələrin tapılmasında maraqlı olmazdılar. Ona görə də düşünürəm ki, sadəcə olaraq, bizim cəmiyyətdə, sosial şəbəkələrdə müəyyən adamlar, qruplar var ki, Rusiyanın əleyhinə danışmaq üçün bəhanə axtarırlar. Heç kim bilmir ki, Heydər Əliyev "Əsrin müqaviləsi"ni imzalayan zaman Amerikanı nəyə inandırır. Rusiyanın nümayəndə heyəti 1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasında iştirak etməsəydi, amerikalılar, ingilislər həmin müqaviləyə qol çəkməyəcəkdilər. Gürcüstana bir baxın, iki dəfə bu dövlət üçün Qərb donor konfransı keçirib. Ancaq Gürcüstana pul ayrılmır. Ona görə ki, bu dövlətin Rusiya ilə münasibətləri gərgindir. Qafqazda, Mərkəzi Asiyada Qərb investisiya qoyduğu zaman hökumət həmin ölkənin Rusiya ilə münasibətlərinə nəzər salır. Əgər təhlükə yoxdursa, o zaman investisiya qoyur".

Politoloq həmçinin qeyd edib ki, Rusiya Azərbaycanı zəiflədə bilməz:

"Şimali Qafqazda vəziyyət o zaman sakitləşdi ki, Azərbaycan və Rusiya gücləndi. Həm də bir-birinə qarşı çox normal münasibət qurdular. İndi Rusiya Azərbaycanı zəiflədərsə, o deməkdir ki, Şimali Qafqazda özünün ərazi bütövlüyünün pozulmasına hazırlaşır. Ona görə də çox xahiş edirəm ki, bir şeyi öyrənib, bildikdən sonra rəy versinlər. Anti-Rusiya əhvalı Azərbaycan üçün indiki məqamda çox zərərlidir. Bu təyyarə söhbətində belə fikirlərin ortaya atılması isə iki dövlət arasındakı xoş münasibəti istəməyənlərin işidir. İranın o təyyarəni vürməsinə deyənlər də yanılırlar. İranın Xəzər dənizinin qeyd olunan istiqamətində belə bir qəzanı törətməsi üçün texniki imkan mövcud deyil. Əgər olsaydı, İran bunu şişirdərək bütün dünyaya yaymışdı. Biz görürük ki, İran qürrələndən dövlətdir və əlindəki kiçik bir silahı belə şişirdərək, nümayiş etdirir. Çox təəssüf ki, bu cür peşəkar pilotumuzu bizdən quş dəstəsi aldı. Ən düzgün versiya rəsmi məlumatdır".

□ Əli RƏİS,
"Yeni Müsavat"

ABŞ, Fransa, Almaniya, Böyük Britaniya, İtaliya, Yaponiya və Kanada başçılarının bir araya gəldiyi G-7 sammitində ən çox diqqət çəkən məsələ İran və Rusiya ilə əlaqədar mövqe dəyişiklikləri oldu.

İranın xarici işlər naziri Məhəmməd Cavad Zərifin G7 qrupunun Fransada keçirilən sammiti çərçivəsində görüşlərə qatılması da şok effekti verib. "Reuters" agentliyi bu gözənilməz addımın ABŞ prezidenti Donald Trampa Qərb müttəfiqlərinin İran da daxil, bir sıra məsələlər üzrə fikir ayrılıqlarının mövcud olduğu dönəmə düşməsinə diqqət çəkib. Ağ Evin rəsmisi deyib ki, Fransanın Cavad Zərifin sammit çərçivəsində danışıqlara dəvət etməsi sürpriz olub. Zərif fransalı həmkarı ilə Tehranla Vaşinqton arasında gərginliyi azaltmaq şərtlərini müzakirə edib. O, qısamüddətli səfəri zamanı Fransa prezidenti Emmanuel Makron ilə də görüşüb, amma Ağ Ev rəsmisi onun ABŞ-dan heç bir rəsmi ilə görüşmədiyini deyib.

İranla ABŞ arasında qarşılıqlı münasibətlər ABŞ-ın 2015-ci ildə İranın Nüvə Proqramı anlaşmasından birtərəfli çıxışından sonra pisləşmişdi. Bu müqavilənin digər 5 iştirakçısı, o cümlədən Fransa və Rusiya sənədə sadiq qalıblar, İran isə ABŞ-ın hərəkətinə cavab olaraq nüvə proqramını aktivləşdirib. Emmanuel Makron fəal şəkildə İran və ABŞ arasında yaranan gərginliyi yumşaltmağa çalışır, eləcə də müqavilənin iştirakçısı olan ölkələr buna çalışır. Bununla yanaşı, Tramp vasitəçilik səylərinə şübhə ilə yanaşır. "Biz öz işimizi görəyik, amma bilirsiniz, mən insanların danışmasını dayandıra bilmərəm. Danışmaq istəsələr, danışıqlar", - deyib

Tramp özü isə jurnalistlərə bildirib ki, İran xarici işlər nazirinin G-7 sammitinə gələcəyini bildirdi, amma onunla görüşmək planı olmayıb. "Mən onun nə edəcəyini bildirdim. Prezident Makron məndən soruşdu ki, İran xarici işlər nazirinin Biarrits-ə gəlişini dəstəkləyirəmmi? Mən də buna etiraz etmədim, amma Zəriflə görüşmək üçün hələ tezdir", - o bildirib.

Qeyd edək ki, Vaşinqton ötən il İranla 2015-ci il nüvə sazişindən çıxaraq Tehrana sanksiyaları bərpa edib. O vaxtdan Avropa liderləri İranla ABŞ arasında dərinləşməkdə olan qarşılıqlı yumşaltmağa çalışırlar. Tramp Fransanın İranla vasitəçilik etmək cəhdləri ilə bağlı deyib ki, Parisin Tehranla əlaqə yaratmasından məmnundur, amma öz təşəbbüsünü həyata keçirəcək. Nüvə sazişinin Yaxın Şərqi yenedən alovlandırma biləcəyindən ehtiyatlanan Makron gərginliyi azaltmaq təşəbbüsünü ələ alıb. (Virtualaz.org) O, cümə günü - G-7 sammitindən öncə Cavad Zəriflə görüşüb, böhranı yüngülləşdirmək, ABŞ sanksiyalarının təsirini azaltmaq, yaxud İrana rəsmi mexanizmini müzakirə edib. İran günə minimum 700 min barel, idealda isə 1,5 milyon barelədək neft ixrac etmək istəyir, bunu Qərbin nüvə sazişini xilas etmək cəhdlərinin əvəzində irəli sürür. Açıqlamanı "Reuters"ə İranın iki rəsmisi verib. Ancaq agentlik bir avropalı diplomata istinadla

"Böyük 7-lər" də İran və Rusiya ilə bağlı fikir ayrılığı

Tramp üçün Zərifin "sürprizi", Rusiyaya "qayıt" çağırışı, Tehran üçün seçim anı; İrana qarşı savaş planı ertələndi, yoxsa... **politoloq:** "Vaşinqton istəyir ki, İran ətraf dövlətlərin daxili işlərinə qarışmasın"

yazır ki, şənbə günü G-7 liderləri Trampın neft sanksiyalarından möhlət verməsinə nail ola bilməyiblər. İrandan neft alan bəzi ölkələrə verilmiş möhlət mayda bitib.

İkinci mühüm məsələ Rusiyaya G-8-ə qayıtmağa bağlı müzakirənin ünvanlanmasıdır. Maraqlıdır ki, ABŞ prezidenti sammitdə digər ölkə başçıları ilə Rusiyaya görə mübahisə edib. Məlumatla görə, Tramp G-7-yə üzv olan digər ölkə başçılarının Rusiya ilə bağlı ittihamlarını rədd edib. Qəzet mübahisənin G-7 başçılarının şam yeməyi zamanı yaşandığını bildirib. Mübahisə zamanı G-7 ölkələrindən yalnız İtaliyanın istefaya gedən baş naziri Cuzeppe Konte Trampı dəstəkləyib, Yaponiya baş naziri Şindzo Abe isə neytral mövqe tutub. Digər dörd dövlətin başçısı və Avropa Şurasının rəhbəri Donald Tusk Trampın fikrinin əleyhinə çıxış edib: "Liderlərin əksəriyyəti israr edirdilər ki, G-7 liberal demokratik cəmiyyətlərin ailəsi, klubu kimi qalmalıdır. Ona görə də onlar Trampa deyirdilər ki, siz prezident Putine buraya dönməyə izn verə bilərsiniz. Tramp üçün bu, elə də vacib şərt deyildi. ABŞ prezidenti israr edirdi ki, İran, Suriya və Şimali Koreyanın müzakirəsi üçün Rusiyanın G-7-də mövcudluğu vacibdir".

Donald Tramp jurnalistlərə deyib ki, G-7 liderləri Rusiyanın bu kluba qaytarılması imkanla-

rını müzakirə ediblər. "Bəzi şəxslər Rusiyanın qayıtmasını istəyirlər. Düşünürəm ki, bu bütün dünya üçün xeyirli olardı. Məncə bu müsbət addım olardı. Mənimlə bu məsələdə həmfikir olanlar var və biz bunu müzakirə edirik. Məhz hansı qərar qəbul edəcəyimizi bilmirəm, ancaq ötən axşam biz Rusiyani geri qaytarmaq üçün dəvət etməyi istəyib-istəmədiyimizi müzakirə etdik", Tramp deyib. Ancaq Trampın bu təklifi sammitdə anlayışla qarşılanmayıb.

Tramp düşünür ki, Rusiyanın əsas oyunçu olduğunu nəzərə alaraq, Suriya və İran kimi bəzi məsələlər üzrə danışıqlara Putinin cəlb edilməsi töhfə verə bilər.

Avropa Şurasının sədri Donald Tusk da Amerika prezidenti ilə bu məsələdə həmfikir deyil. Tuskun sözlərinə görə, G-7 ölkələrinin Rusiyani "səkişlər qrupuna" geri qaytarmağa tələsməmək üçün indi daha çox səbəbi var, nəinki 2014-cü ildə G-8-lər qrupundan xaric olunarkən. Donald Tramp bildirib ki, Rusiya prezidenti 2020-ci ildə ABŞ-da keçiriləcək G-7 sammitinə dəvətlilər arasında olacaq.

Rusiyanın G8-ə qayıtması dünyadakı çətin məsələləri daha asan həll etməyə imkan verəcək. Bunu "Die Welt"ə müsahibəsində Münhen Təhlükəsizlik Konfransının rəhbəri Volfqanq İşinger deyib. (Axar.az) "G-8 formatı çox faydalı idi. Belə ki,

Rusiya ilə çətin və vacib məsələləri həll etmək mümkün olardı. Ukraynadakı hadisələr ucbatından biz Rusiyani buradan uzaqlaşdırdıq. Mən o zaman bunu taktiki səhv hesab edən yeganə şəxs deyildim. Bununla belə, Moskvanın G-8-ə qayıtması mümkün deyil, çünki bu, Ukraynada öz neqativ təsirini göstərəcək. Bu addım Ukraynaya vurulan güclü şillə olardı və nəticədə Qərb mənəvi-siyasi planda simasını tam itirmiş olardı", - o bildirib. Rusiya G-8-ə klubun sahibi qismində qayda bilər. Bu fikirləri Rusiya Liberal Demokrat Partiyasının sədri Vladimir Jirinovski öz Teleqram səhifəsində paylaşmışdır. "G-7-nin yarısi artıq köhnələrdən təşkil edilmişdir. Merkel vəzifəsindən gedir, Konte isə istefaya gedib. Tramp da tezliklə istefaya gedə bilər. Ona görə də Rusiya yalnız klubun sahibi qismində buraya qayıda bilər. İlk olaraq biz tələb etməliyik ki, dünyada gərginliyin artacağı və Rusiyanın ünvanına təhdid yaranacağı halda biz yalnız cavab zərbəsi konsepsiyasına sadiq qalacağıma zəmanət vermirik. Bu zərbə qeyri-effektiv ola bilər", - o bildirib.

İranın nüvə razılaşması öhdəliklərini ixtisar etməsi və müqavilənin digər iştirakçılarna öz vədlərinin icrasına iki aylıq müddət verməsi problemin diplomatik yolla həllinə imkan yaradır. Bunu isə İran prezidenti Həsən Ruhani deyib. "Biz bu-

nu niyə etdik? Məqsəd diplomatiyaya, siyasi proseslərə və danışıqlara zəmin yaratmaqdır", - o bildirib.

Ruhani İranın nüvə razılaşması çərçivəsində öhdəliklərinin ixtisarını başlatması barədə qərarının doğru olduğunu deyib.

Fransa mənbələrinə əsasən, Makron Qərb və İran arasında münasibətlərdə gərginliyin azaldılmasına dair öz planını açıqlayıb. Fransa lideri İranın qısa müddət ərzində neftini ixrac etməsinə imkan verilməsinə, 2015-ci il sazişinin tam yerinə yetirilməsinə, İran Körfəzi regionunda gərginliyin azaldılmasına, habelə yeni danışıqlara başlamağa çağırır. Makron beynəlxalq sazişi xilas etməyə səy göstərir, lakin Tramp Fransanın liderini Vaşinqtonla danışıqların mümkünlüyü ilə bağlı İrana

Rusiyanı yenidən qrupa daxil edərək qurumu G-8-ə çevirmək fikrini dəstəkləyib-dəstəkləməyəcəyi məlum deyil.

"Atlas" Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qərb dövlətlərinin Rusiya və İrana fərqli münasibətləri var: "Bəziləri - ABŞ və Böyük Britaniya - Rusiyaya və İrana qarşı sərt sanksiyaların davamını tələb edir, digərləri - Almaniya, İtaliya qismən Fransa - Moskva və Tehranla dialoqun davamının tərəfdarıdır. Qərb dövlətləri İranla müharibə arzulamırlar. Elə İran da bunu istəmir. Buna baxmayaraq, Qərb dövlətləri İranın uranı zənginləşdirməsini də istəmir. Bu məsələdə konsensus tapılmalıdır". **E.Şahinoğlu deyir ki, İran güzəştə gedə bilər:** "Bir şərtlə ki, Tehrana öz neftini istədiyi

"qarışqı siqnallar" göndərməkdə ittiham edib.

"İran ciddi maliyyə problemləri ilə üzləşib", - Tramp bu ayın əvvəli twitter səhifəsində yazıb və bunu ABŞ-ın razılaşmadan çıxmasından sonra Tehrana qarşı sanksiyaların bərpası ilə izah edib. "Onlar ABŞ ilə danışmaq istəyirlər, amma Fransa prezidenti Makron da daxil olmaqla, guya bizi təmsil edənlərdən qarışıq siqnallar alırlar" - deyir, Tramp bildirib.

Almaniya Kansleri Angela Merkel bazar günü İran və Fransa xarici işlər nazirləri arasında danışıqların sammit çərçivəsində tədbir olduğunu bildirib. Onun əlavə edib ki, ABŞ və İran arasında gərginliyin aradan qaldırılması üçün hər bir imkandan istifadə olunmalıdır. "Biz gərginliyin zəiflədilməsi yolunu tapmalıyıq. Əgər bunu etməsək, İranın nüvə sazişi üzrə öhdəliklərindən sentyabrda daha da çox imtina etməsindən qorxmalıyıq" - deyir, Merkel jurnalistlərə bildirib. (Amerikanews.org)

Belə görünür, Rusiyanın Kırımı öz ərazisi hesab etməsi Trampı o qədər də narahat etmir. Əksinə, o, Rusiyanın Kırımı ilhaq etməsinə görə sabiq prezident Barak Obamanı günahlandırır. G-7-yə Kanada, Fransa, Almaniya, İtaliya, Yaponiya, Birləşmiş Krallıq və Birləşmiş Ştatlar daxildir. Lakin qrupa daxil olan ölkələrdən hansınsa

həcmə satmağa şərait yaradılırsa, İran uranın zənginləşdirilməsini azalda bilər. Ancaq bu, Vaşinqtona kifayət etmir. Vaşinqton istəyir ki, İran ətraf dövlətlərin daxili işlərinə qarışmasın, silahlı qruplara dəstək verməsin. Tehranın bu siyasətdən əl çəkəcəyi problematiktir. Çünki Tehran bu yolla təhlükələrin İrandan uzaq saxlanılmasına çalışır".

Rusiya ilə bağlı siyasətə gəldikdə, politoloq qeyd etdi ki, Qərb Rusiya ilə dialoq imkanlarını da açıq saxlamaq istəyir: "Çünki düşünürük ki, Rusiyani özlerindən daha uzaqda tutsaqlar, bu, Moskvanın daha sərt siyasət yürütməsinə və Çinlə daha da çox tərəfdaşlığa sövq edir. Bu isə Qərbin maraqlarına ziddir". **Ekspert dedi ki, təkliflərə rəğmənlə, Rusiyanın "böyük yeddiyə" qatılması ehtimalı az deyil:** "Çünki bunu istəyən dövlətlərin sayı artıb. Politoloqa görə, İranın geri addım atması üçün bu ölkənin ali dini liderinin prezident Həsən Ruhaniyə xeyir-dua verməsi lazımdır: "Bu olmadan Həsən Ruhani Qərblə anlaşa bilməyəcək".

Belə görünür ki, İran və Rusiya ilə bağlı Qərbin yekdil mövqeyi yoxdur. Hər halda, diplomatiyada "yaxşı polis"- "pis polis" anlayışları var. Bu mənada Qərbdəki ikili yanaşma təəccüb doğurmur. Ancaq son söz hansı tərəfin olacağı, bunu demək çətindir...

□ Cavid TURAN,
"Yeni Müsavat"

Qərbin Rusiyaya qamçı-kökə siyasəti

Hüseyinbala SƏLİMOV

Z Lap əvvəlcə zəruri arayıf kimi qeyd edək ki, "böyük yeddi-lər" qrupu iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş ölkələrin birliyi-dir və bura ABŞ, Kanada, Böyük Britaniya, Almaniya, Fransa, İtaliya və Yaponiya kimi böyük dövlətlər daxildir.

Yeddiilik formatında qrup təxminən iyirmi il, 1976-1996-cı illərdə mövcud olub və öz funksiyalarını həyata keçiribdi.

Qrupa şimal qonşumuz -Rusiya daxil olandan sonra o, "böyük səkkizlər" adlanmağa başladı, amma 2014-cü ilin martında məlum Ukrayna hadisələrindən sonra, daha dəqiq desək, Kri-min annexiyasından və Şərqi Ukraynada hərbi böhran başla-yandan sonra keçmiş sovet məkanında Kremlin əməllərinə bir qayda olaraq göz yummağa alışmış üzv ölkələr nəhayət ki, öz-lərində tərər tapıb Rusiyayı qrupdan kənarlaşdırdılar və əvvəlki yeddiilik formatına qayıtdılar.

Beləcə, təşkilat beş il - indiyədək özünün ilkin formatında "böyük yeddiilər" kimi fəaliyyət göstərdi. Amma təşkilatın növbə-ti sammiti ərəfəsində, hansı ki, Fransada avqustun 24-də start götürdü və avqustun 26-dək davam edəcək, müxtəlif KİV-lər - yerli və xarici media belə xəbər yaydı ki, təşkilatın aparıcı üzvləri, xüsusən də ABŞ və Fransa, Rusiyanın təşkilata təkrar qayıt-ması ilə bağlı məsləhətləşmələr aparırlar.

Xəbər verildi ki, guya Fransa prezidenti E.Makron Ağ Evin lideri D.Trampın Rusiyanın "böyük yeddiilər"ə birləşməsi haq-qındakı qərarını dəstəkləyibdi.

Həm də deyildi ki, prezident Tramp öz növbəsində Rusiya-nın iştirakı ilə köhnə formata qayıtmaq məsələsini sammitdə müzakirə etmək niyyətində bulunur.

Düşünürük ki, belə qısa arayıf prinsipçə, məsələnin bəzi məqamlarını müzakirə etmək üçün yetərlidir.

Rusiyanın təşkilatdan kənarlaşdırılmasının səbəbini artıq dedik: bu Ukrayna hadisələri ilə bağlı olmuşdu, yeni Rusiyanı Ukraynaya qarşı olan siyasətinə görə cəzalandırmışdırlar.

Amma nə qədər çalışsaq da, bir suala qəti cavab vermək iqtidarında deyilik və o sual da budur ki, Rusiyanın niyə cəzalandırıldığını bilir, amma bu ölkənin indi niyə görə mükafatlandırıl-masını anlaya bilmirik - bəlkə Rusiya Kırımı Ukraynaya qaytarıb-dır, yoxsa ki, Şərqi Ukrayna yenidən Kiyevin suverenliyi altına qayıdıbdır?..

Bütün məsələ, problemin tragikomikliyi də bundadır ki, heç nə baş verməyib: nəinki Kırımı qaytarmayıblar, əksinə Kreml bü-tün postsovet məkanında keçmiş sovet respublikalarının "möh-kəmliyini sınaqda" davam edir, gah bu ölkələrin sərhədlərinə qərribə hadisələr baş verir, ya da onların içində anlaşılmaz siyasi təlatümlər müşahidə olunur, üstəlik, Dağlıq Qarabağ, Abxaziya və Cənubi Osetiya, Kırım və Şərqi Ukrayna, Dnestryanı münəqi-şələrdə nəinki həttə nisbi mülayimləşmələr müşahidə olunmur, əksinə, vəziyyət daha mürəkkəb və dolaşlıq forma alır.

Odur, təsadüfi deyil ki, sonrakı günlərdə ilkin məlumatlarla bağlı düzəlişlər səsləndi. İlk olaraq Ukrayna prezidenti məsələ-yə reaksiya verdi və bildirdi ki, Rusiya yalnız Kırım qayıdandan, Şərqi Ukraynada münəqişə bitəndən və Rusiya məhbəslərindəki Ukrayna vətəndaşları azad olunandan sonra "böyük yeddi-liy"ə qoşula bilər. Sonradan Fransa prezidenti də öz mövqeyinə düzəliş etdi və qeyd etdi ki, Rusiyanın "yeddiilər qrupu"na Ukrayna böhranı həll olunmadan qoşulması böyük strateji səhv olardı. Eləcə də Böyük Britaniya baş nazirinin və Almaniya kanslərinin də məsələyə mənfi münasibət bəslədiyi bilindi.

Prosesin ilkin mənzərəsi belə idi: daha çox sual vardı, nəin-ki cavab. Üstəlik, sammitin ikinci günü məlum oldu ki, qrup üzvləri Rusiyanın xahişini rədd ediblər.

Əlbəttə, Trampın növbəti qərarını da onun Rusiya presiden-tinə qarşı anlaşılmaz və sirli simpatiyası ilə yozmaq olar.

Amma düşünürük ki, məsələ daha qəlizdir. Birincisi, D.Trampın ərəb-İsrail münəqişəsi ilə bağlı böyük planı var və burada Rusiyanın dəstəyi ona mane olmazdı. İkincisi, Va-şinqton Moskvanı öz İran məsələsində əməkdaşlığa yönəltmə-yə çalışır. Üçüncüsü, ABŞ Rusiya ilə Çinin birgə ittifaq yaratma-sından, yaxınlaşmasından ehtiyat edir, odur ki, gah Çinə, gah də Rusiyaya qarşı siyasətini mülayimləşdirir.

Qeyd etmək lazımdır ki, "ABŞ "böyük yeddiilər"i anti - Çin ko-alisiyasına çevirmək istəyir" deyən analitiklər də haqlıdır. Bəli, iqtisadi güdrətinə görə Çinin birliyə dəvət alması daha məntiqli olmalı idi, amma birlik üzvləri belə istəkdə qəti bulunmurlar.

Əlbəttə ki, maraqları nəzərə alınmayan yenə də bizim kimi kiçik ölkələr, adında hələ də "sovet" sözü hallanan dövlətlərdir.

Hələ heç bir təhlilçi deyə bilməz ki, məsələ, "böyük yeddi-lər"in liderlərinin beynində Dağlıq Qarabağ, Abxaziya və Cənubi Osetiya, Kırım və Şərqi Ukrayna, Dnestryanı kimi münəqişə-lərlə bağlı nələr fırlanır? Görünür, hələ xeyli müddət bu tapma-canın cavabını axtarmalı olacağıq.

Amma onların özlərinin də biri-birinə münasibəti heç də zahir-də görünən kimi hamar deyildir. Elə bu günlərdə V.Putin ABŞ-ın "Orta və kiçik mənzilli raketlər haqqındakı müqavilə"dən çıxması ilə bağlı xüsusi bəyanat verdi və bu isə artıq növbəti silahlanma yarışına start verə bilər. Həm də növbəti ildə ABŞ-ın xüsusi proqramı, kiçik siyasi "Marşall planı" işə düşməlidir, bu plan isə nə az, nə də çox "Rusiyanın postsovet məkanında təsi-rinin azaldılması" adlanır...

Xəbər verdikimiz ki-mi, ötən həftəsonu İsrail ordusu növbəti dəfə Suriya ərazisini vurub. Rəsmi mə-lumatda qeyd olunur ki, əsas hədəf Suriyanın pay-taxtı Dəməşq şəhəri yaxın-lığında Akraba məntəqə-sində yerləşən İran İnqilab Keşikçiləri Korpusu (Se-pah) "Qüds briqadası"na məxsus baza vurulub.

min Netanyahu isə twitter he-sabından yazıb ki, İsrail or-dusu İranın hücumlarına qar-şı hər sahədə cavab verir. Si-tat: "Əgər biri bizi öldürməyə çalışarsa, siz onu öldürün".

Livan baş naziri Səəd Həriri isə yaydığı yazılı açıq-lama ilə İsrailin Livan ərazisi-ni silahlı dronlarla hədəfə al-

İndi isə 13 ildən sonra ilk dəfə olaraq Livan ərazisinə daxil olaraq Hizbullahı aid məkə-zi vurub. Bundan əvvəl isə artıq 8 ilə yaxındır ki, İsrail qı-ncıları hər ay demək olar ki, Suriya ərazisinə daxil olaraq Suriya, İran və Hizbullah qüvvələrini vurub. İsrail bunu qabaqlayıcı addım, daha

dırdığı Hizbullahı məhz Livan ərazisində hədəfə alır. Yəni bütün bu illərdən sonra İsrailin İraq, Suriya və Livanı hə-dəfə almasının arxasında əl-bəttə ki, ciddi səbəb olmalı-dır.

Ancaq aydın məsələdir ki, indi nə "Həşd-Şabi"nin, nə də Hizbullahın İsraili hədəfə al-

İsrailin İraq, Suriya və Livana zərbələr endirməsinin pərdəarxası

Məlum olduğu kimi, İsrail ordusu 2011-ci ildə Suriyada müharibə başlayandan bu ölkəni zaman-zaman hədəfə alır. Xüsusən də son bir neçə ildə İsrail Suriyanın cənubunda və mərkəz bölgələrində İrana və eləcə də Livan Hiz-bullah təşkilatına məxsus ol-duğunu iddia etdiyi bazaları hədəfə alır. Ancaq bu dəfə bir fərqli detal olub. İsrail ordusu Livana 2006-cı ildə baş ve-rən hərbi müdaxilədən sonra ilk dəfə Beyrut ərazisini vu-rub. Belə ki, İsrailə məxsus iki silahlı dron paytaxt Beyru-ta qədər gəlib. Onlardan biri Hizbullahə məxsus olan me-dia mərkəzini hədəfə alıb. Partlayış nəticəsində mərkəzdə olan 3 nəfər yaralanıb. İkinci dron isə Hizbullah tərə-findən vurulub.

Ancaq daha sonra İsrailin Dəməşq yaxınlığında vurdu-ğu yerin İrana məxsus olma-dığı iddia edilib. Belə ki, "Se-pah"ın keçmiş komandanı, hazırda Sistem Məsləhətini müəyyən edən quruma rəh-bərlik edən Möhsin Rizayi deyib ki, İsrail və ABŞ İranın hərbi bazalarını vura bilməz. Onun sözlərinə görə, Suriya-da İsrailin vurduğu yer İrana məxsus olmayıb. Eyni za-manda o deyib ki, İraq və Su-riyanı müdafiə edən qüvvələr bu hücumlara cavab verə-cək.

Suriya İnsan Haqları Mü-şahidə Mərkəzi isə Dəməşq yaxınlığında yerləşən və İsrail tərəfindən vurulan yerin Hizbullahə məxsus olduğunu və hadisə nəticəsində 2 Hizbullah döyüşçüsünün və bir iranlının öldüyünü açıqlay-ıb. Bundan sonra isə Hiz-bullah bombardman nəticə-sində ölənlərin adını açıqlayıb. Həsən və Yasir adlı şəxs Dəməşq yaxınlığındakı bombalanan mərkəzdə olublar və hər ikisi bom-bardman nəticəsində dünyası-nı dəyişib.

İsrailin baş naziri Benya-

Təkrar seçkilər öncəsi hərbi gərginliyin artmasının arxasındakı səbəblər

masını "Livanın suverenliyi-nə açıq hücum və regional gərginliyi artırma cəhdi" kimi qiymətləndirib.

Hizbullah lideri Həsən Nəsrullah isə çıxışında bildi-rib ki, İsrail 2006-cı ildə 33 günlük müharibədən sonra ilk dəfə olaraq Livan sərhə-dlərini pozaraq ölkə ərazisinə müdaxilə edir. Eyni zaman-da o, İsraili qısa əməliyyatı ilə hədələyib. Həsən Nəsrul-lah bildirib ki, bundan sonra İsrail əhalisi normal şəkildə yaşaya bilməyəcək. İsrail or-dusuna müraciət edən Nəsr-ullah "sərhəddəki İsrail or-dusuna üz tuturam, hazırlıq vəziyyətində olun və bizi gözləyin. Bir gün, iki gün, üç gün, sadəcə gözləyin" - de-yib.

Məsələ ondadır ki, İsrail son aylarda yalnız Suriya de-yil, eləcə də İraq ərazilərində də hərbi əməliyyatlar həyata keçirərək "Həşd-Şabi" silahlı qüvvələrinə məxsus bazaları bombalayır. Ötən ay İsrail or-dusu yeni aldığı F-35 qırcıla-rı, bir neçə gün əvvəl isə mü-asir silahlı dronlar vasitəsilə İraq ərazisindəki "Həşd-Şabi" mövqələrini bombalayıb.

doğrusu, İranın Suriyada möhkəmlənməsinə qarşı preventiv zərbələr kimi qiymətləndirir. Xüsusən də Su-riyanın, yəni Dəməşqdən cə-nuba - İsrailə doğru ərazilər-dəki İran hərbi mövcudluğu-nu özünə qarşı təhlükə ad-landıran İsrail hakimiyyəti vaxtaşırı bu əraziləri vurur. Lakin indi situasiya fərqli-dir. Son bir ayda İsrail təyya-rələri ilk dəfə olaraq İraq əra-zilərinə gedərək buradakı "Həşd-Şabi" mərkəzlərini vu-rur. Doğrudur, "Həşd-Şabi"nin bəzi komandanları İranla yaxın əlaqələrə sahib-dir, İranın bu qüvvələrə ciddi təsirinə olduğu güman edilir. Ancaq məsələ ondadır ki, "Həşd-Şabi" artıq 5 ildən çoxdur ki, mövcuddur və ötən illərdə İranın bu qruplaş-maya təsiri daha çox olub. Son illərdə isə əksinə, "Həşd-Şabi" artıq İraqın rəs-mi ordusuna çevrilib, nizami orduya çevrilməsi istiqamətində addımlar atılır. Belə bir vaxtda İsrail gözlənilmədən İraqa hücum edərək "Həşd-Şabi"ni vurur. Üstəlik, onunla da kifayətlənmir, özü üçün birbaşa təhdid adlan-

maq planı yoxdur. Suriyanı isə onsuz da istədiyi zaman vura bilirdi. Belə görünür ki, Livan baş nazirinin də dedi ki, regional gərginliyin artması İsraildə kiməsə lazımdır. Məsə-lə ondadır ki, gələn ay İsraildə təkrar seçkilər keçiriləcək. Ap-reldə keçirilən parlament seçkilərində Netanyahu'nun parti-yası qalib gəlsə də, baş nazir hökuməti formalaşdırma bilmə-di. Sentyabrın 17-də İsrail təkrar seçkilərə gedir və bu seçkilərdə İsrailin militarist siyasi qüvvələrinə gərginlik və mü-haribə atmosferi lazımdır. Tə-sadüfi deyil ki, aprel seçkilərində də Netanyahu'nun parti-yasına İsrailin əsasən sərhəd zonalarında yaşayan və az qala hər gün savaş riski ilə üz-üzə olan əhalisi səs ver-mişdi. İndi də gərginliyin artması nəticə etibar ilə Ne-tanyahu və partiyasının reytinginə xidmət edir. Bu mənada son həftələrdə İsrail ordusu-nun zərbələrinin əsl səbəbi re-al təhlükə deyil, qarşıdan gələn növbədən kənar parlament seçkiləri ilə daha çox əlaqə-dardır.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU,
"Yeni Məsəvat"

Son 4 ildə Fransada sığınacaq alan azərbaycanlıların sayı iki dəfə azalıb

Son 4 ildə Fransada sığınacaq alan azərbaycanlıların sayı iki dəfə azalıb.

"Report"un Fransa bürosu xəbər verir ki, 2015-ci ildə Fransada 182 azərbaycanlı mühacir sığınacaq almışdısa, 2018-ci ildə yalnız 81 nəfərə bu hüquq verilib.

Fransanın Qaçqınlar və Vətəndaşlığı olmayanlar üzrə İdarəsi (OFPRA) 2015-ci ildə 88,4 faiz, 2016-cı ildə 84,2 faiz, 2017-ci ildə 82,9 faiz, 2018-ci ildə isə 88,9 faiz azərbaycanlı mühacirin müraciətinə mənfə cavab verib. Nəticədə onlar vəkil tutaraq müraciətlərinə yenidən baxılması üçün Sığınacaq Hüququ üzrə Fransa Milli Məhkəməsinə (CNDA) şikayət ərizəsi veriblər. Ancaq 2015-ci ildə azərbaycanlı mühacirlərin 79,5 faiz, 2016-cı ildə 77,2 faiz, 2017-ci ildə 83,6 faiz və 2018-ci ildə isə 81,2 faizinə məhkəmədən mənfə cavab verilib.

Beləliklə, 2015-ci ildə 182, 2016-cı ildə 166, 2017-ci ildə 116 və 2018-ci ildə 81 nəfər azərbaycanlı mühacirə Fransada sığınacaq verilib.

Cari tədris ilindən İranda Şərqi Azərbaycan vilayətinin orta ümumtəhsil məktəblərində Azərbaycan dilinin tədrisində başlanılacaq. Bu barədə İran mətbuatı məlumat yayıb. Məlumatda bildirilir ki, 2017-ci ildə ikinci dəfə prezident seçilən Həsən Ruhani Təbrizdə yerli əhali ilə keçirdiyi seçkiqabağı görüşündə Şərqi Azərbaycan vilayətindəki məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədris olunacağı barədə söz verib. Prezident seçki kampaniyasında verdiyi sözü tutaraq Azərbaycan dilinin tədrisinə icazə verib.

Vilayətin rəhbəri Cəfər Paşayı bildirib ki, təhsil nazirinin əmrinə əsasən, orta məktəblərdə şagirdlərə həftədə 2 dəfə Azərbaycan dili tədris olunacaq: "Bu il yeni dərslər ilində Şərqi Azərbaycanın bəzi məktəblərində türk dilinin tədrisinə başlanılacaq və tələbələrə həftədə iki saat, dərslər ilində isə cəmi 60 saat türk dili dərsləri tədris olunacaq.

Türk dili dərslərinin eksperimental tətbiqi təhsil nazirinin verdiyi sərəncama əsaslanır. Təhsil nazirinin əmrinə əsasən, ibtidai məktəbin dördüncü və orta məktəbin doqquzuncu siniflərində məktəblər üçün xüsusi proqram nəzərdə tutulub. Bu proqramların məzmunu və saati əyalət məktəblərindən asılıdır. Biz bu saatlardan istifadə edərək türk dilinin tədrisi istiqamətində sınaq dərslərinə başlayacağıq".

Cəfər Paşayı vurğulayıb ki, məktəblərdə türk dilinin tədrisi ilə bağlı xüsusi komitə yaradılıb. Komitə dərslərin zamanı, müəllimləri və tədris tərzini ilə bağlı Təhsil

İdarəsinin şura mərkəzində müzakirələr aparacaq. Proses təkmilləşdikdən sonra layihənin icrasına başlanılacaq.

Qeyd edək ki, uzun illərdir İranda milyonlarla Azərbaycan türkü öz ana dilində təhsil almaq hüququ uğrunda mübarizə aparır. Bununla bağlı dəfələrlə etiraz aksiyaları keçirilib.

Bəs bu dəfə verilən vədin yerinə yetirilməsi nə dərəcədə real ola bilər?

Milli vəkili Fərəc Quliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib. Millət vəkili atılan addımın təqdirəlayiq olduğunu deyib:

"Lakin hesab etmirəm ki, bu tək cəmi İran rəhbərliyinin xoşməramlı olmasından irəli gəlib. On illərdir ki, orada yaşayan xalqlar öz mədəniyyəti uğrunda mübarizə aparır və İran rəhbərliyi təpkiyə fərqlənir. Azərbaycan türkləri İranda milli azlıq deyil, çoxluqdur. Əslində orada dövlət dillərindən biri Azərbaycan türkcəsi olmalı və bütün Azərbaycan bölgələrində ana dili tədris edil-

İranda məktəblərdə Azərbaycan dili tədris olunacaq - verilən vədlər doğrulacaq mı...

Fərəc Quliyev: "Dilimiz bütün səviyyələrdə tətbiq olunmalı və İranda dövlət dillərindən biri kimi status almalıdır"

Fazil Mustafa: "Bu, əlbəttə ki, müsbət tendensiyadır və müsbət dəyərləndirmək lazımdır"

Cəmşid Zareyi: "Bu vədin yerinə yetiriləcəyini güman etmirik"

məlidir. Həmçinin bütün universitetlərdə Azərbaycan dili fakültələri açılmalıdır. Amma indi belə bir addımın atılması onu göstərir ki, ya zəlzələdən, ya da vəlvələdən İran rejimi əvvəl-axır milli iradəni qəbul etməli, o istəkləri həyata keçirmək üçün addımlar atmalıdır.

Qeyd edim ki, dəfələrlə İran parlamentində azərbaycanlı deputatlar bu məsələni gündəmə gətirmişdi. Xüsusən də milli fəallarla olan istənilən tədbirdə milli haqların tələb olunması nəticəsində İran tərəfinin seçimi olmadı. Son zamanlarda İran ağır vəziyyətdədir, ona sanksiyalar tətbiq olunur, bütün dünya onu bölgədə təhlükə yaradan dövlət kimi tanıyır, irimiqyaslı sazişlər pozulur və sairə. Belə bir vəziyyətdə ölkədə milli çoxluğun hüququnun pozulması təbii ki, İrana siyasi cəhətdən təzyiqlərə əsas verir. Beləliklə, rəhbərlik vəziyyəti qismən dəyişmək üçün belə bir addım atıb və hesab edirəm ki, bunun ardı milli çoxluğun təpkiyə fərqlənir. Dilimiz bütün səviyyələrdə tətbiq olunmalı və İranda dövlət dillərindən biri kimi status almalıdır".

Millət vəkili Fazil Mustafa isə mövzuya bu cür şərh bildirdi:

"İlk növbədə İranın indiki prezidenti Həsən Ruhininin seçkiqabağı kampaniyasında verdiyi vədə uyğun olaraq gerçəkləşdirilən bir istiqamətdir. Orada bildirilmişdi ki, ana dilində təhsil öz həllini tapacaq. Ümumiyyətlə, son vaxtlar İranda liberallaşma prosesi açıq-aşkar özünü büruzə verir. Məsələn, qadınların stadionda buraxılması məsələsi və sairə. İndi də ana dilində təhsil alınması məsələsi öz həllini bu cür tapmaq üzrədir. Bu, əlbəttə ki, müsbət tendensiyadır və bunu yalnız müsbət dəyərləndirmək lazımdır. Çünki İranın daxilində gərginliyin götürülməsi üçün ən azı insanların elementar hüquqlarının təmin olunmasına ehtiyac var. Azərbaycanlılar da orada əhalinin böyük bir hissəsini təşkil etdiyinə görə onların təhsildən kənar qalması, öz dillərində təhsilin olmaması milli ədalətsizlikdir. Bu problemin ortadan qaldırılması üçün addımlar atılırsa, ən azı bundan sonrakı dövrdə azərbaycanlıların özlərinin fəallığından asılı olacaq. Çünki gərəkdir özün də hüququnu tələb edərsən ki, o hüquq verildə artıq desinlər ki, bunu verməsək problem yarada bilər. Ona görə də düşünürəm ki, bu

məsələ Azərbaycan bölgələrində olan məktəblərin bütün siniflərinə şamil ediləcək, daha kütləvi xarakter alacaq və azərbaycanlılar da bundan bəhrələncək".

Azəri-Türk Qadınlar Birliyinin sədri Tənzilə Rüstəmخانlı da məsələyə münasibət bildirib: "Çox uzun zamandır ki, bu məsələ problem olaraq qalmaqda idi. İranda azərbaycanlılar sırf ana dilində təhsil almaq üçün uzun illər mübarizə aparıb. İran hökuməti yalnız indi bəzi bölgələrdə sınaq kimi Azərbaycan dilinin tədris olunacağını açıqlayıb. Ümid edirəm ki, bu açıqlamanın üstündə durub, sona qədər yerinə yetirərlər. Lakin dünyanın bu vaxtında, insan haqlarından danışan dünyanın gözü qabağında, əhalisinin böyük bir qisminin Azərbaycan türkləri dilində təhsil almaq hələ də yasaqdır, İran hökuməti buna icazə vermir. Yalnız indi hələ sınaq keçiriləcəyini açıqlayıblar. Buna yumşalma deməzdim, əslində İranda böyük proseslər gedir, orada "qazan" çoxdan "qaynamağa" başlayıb. Düşünürəm ki, İran hökuməti o qazanın qapağını qaldırıb ki, qaynamağı bir qədər azaltsın.

Orada Azərbaycan dili hakim dildir, milli şüur güclüdür. Sadəcə, İran hökuməti öz varlığını orada qoruyub saxlamaq, bu gərginliyi azaltmaq üçün bu addımı atıb. Yoxsa ki, onun Azərbaycan türklərinə qarşı yumşalma strategiyası, proqramı yoxdur. İllər orada azərbaycanlılara zülm ediblər, az sayda olan ermənilər üçün yaradılan şərait 35 milyon Azərbaycan türkü üçün edilməyib. Burada hər şey öz çıxarları üçündür".

Əslən Təbrizdən olan güneyli milli-mədəni fəal Cəmşid Zareyi isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, verilən açıqlamanın həyata keçirilməsinə ümidlər yoxdur:

"Adətən tədris başlayan ərafədə bu cür vədlər verilir. Amma tədris başlayanda bu vədlər yerinə yetirilmir. Buna görə də təxminən 5-6 ildir ki, tədris başladıq ilk gün milli-mədəni fəallar etiraz əlaməti olaraq uşaqları məktəbə qoymurlar. Düşünürəm ki, indi də verilən vəd əsasən bu cür etirazların qarşısını almaq məqsədi daşıyır.

Qeyd edim ki, bundan əvvəl Təbriz Universitetində Azərbaycan dilində fakültə açılmışdı. Lakin sonradan bildirdilər ki, pedaqoq çatışmazlığı var, daha sonra bəhanə gətirdilər ki, fakültəyə daxil olan tələblərin sayı kifayət qədər deyil, həmin fakültəni bağladılar. Beləliklə, təhsil başlamazdan əvvəl belə vədlər verilir, sonra isə həyata keçirilmədən unudulub gedir. Hər zaman belə olub və bizlər güman etmirik ki, bu dəfə verilən vəd yerinə yetirilə bilər".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Baş nazirin müavini Əli Əhmədov və kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimov Bakıda kənd təsərrüfatı yarmarkası, kənd təsərrüfatı məhsullarının ənənəvi satış bazarı "Yaşıl bazar" və paytaxtdakı supermarketlərdən birinə baxış keçiriblər. Baş nazirin müavini satışa çıxarılan ərzaq və kənd təsərrüfatı məhsullarının qiyməti və keyfiyyəti ilə maraqlanıb, satıcıları və alıcıları dinləyib. Satıcıların birindən kartofun qiymətini soruşub. Satıcıdan "iki manat" eşidincə Ə.Əhmədov qiymətin baha olduğunu deyib: "Yayın ortasında iki manata kartof olmaz, bahadır, çox bahadır. Qiyməti endirmək lazımdır".

Qeyd edək ki, "Yaşıl bazar" və supermarketlər meyvə-tərəvəz məhsullarının ən baha satıldığı bazarlardır. Paytaxtda kənd təsərrüfatı məhsullarının daha ucuz satıldığı yerlər də var. Ə.Əhmədov bəzi qiymətlərdən razı qalsa da, ümumilikdə mövsümə uyğun olmayan qiymətlərin endirilməsini tapşırıb.

Bəs görsən, bazarda hazırda kartofun və digər kənd təsərrüfatı məhsullarının qiyməti necə dəyişir? Yüksək qiymətlərin səbəbləri nədir?

"Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu sualları cavablandıraraq iqtisadçı ekspert Nicat Nəsirli bildirdi ki, "Yaşıl bazar"da olan qiymətlər bütün ölkə üzrə qiymətləri tam ifadə etmir: "Yaşıl bazar" hələ sovet dövründən ən bahalı bazarlardan biri olub. Dünyanın hər yerində əhalinin aztəminatlı təbəqəsi üçün də bazarlar var, bahalı bazarlar da var. Mən o fikirlə razı deyiləm ki, biz qiymət məsələsinə, süni qiymət artımı məsələsinə sırf "Yaşıl bazar" kontekstindən baxaq. Elə bazarlar var ki, orada kifayət qədər seçim imkanları var. İldə bir neçə dəfə biz bazarda qiymətlərin heç bir əsas olmadan qalxmasını görürük. Bəzən də heç bir əsas olmadan kəskin ucuzlaşma görürük. Bu, normal qiymətləndirilə bilməz. Bazar üçün optimal bir qiymət olmalıdır. Bunun zərbəsi dolayısı ilə fermerlərə dəyir. Çünki hamı bilir ki, bu məhsul fermerdən kifayət qədər ucuz qiymətdə alınır. Səbəb odur ki, bizim kifayət qədər bazar iştih

rakçıları var və müxtəlif mövsümlərdə torpaq əkilərkən gedib "sahənin başını bağlayırlar", yeni müəyyən məbləğdə avansı verərək məhsulu öncədən satın alırlar. Nəticədə fermerin onlardan iqtisadi asılılığı yaranır. Məhsul torpaqdan çıxandan sonra gəlib qiyməti diqtə edirlər ki, mənim səndə pulum var və filan qiymətə mənə satmalısan. Fermerlərin bazara çıxış imkanları kifayət qədər olmadığına görə, məhsul sahədə kütləvi olaraq yetişəndə əsasən də tez xarab olan məhsulları alverçiyə istənilən qiymətə verməyə məcburdur. Hər iki halda zərbə fermerə dəyir".

Ekspertin sözlərinə görə, qiymətlər optimal olmalıdır ki, ilk növbədə biz fermerin iqtisadi maraqlarını təmin edək: "Buna görə də ilin başında məhsulun qiyməti standart olaraq müəyyən olunmalıdır. Sonra da mövsüm dəyişəndə bazara iqtisadi baxımdan müdaxilə etmək lazımdır. Mən dövlətin bazara sərt müdaxiləsinin tərəfdarı deyiləm. Çünki bunun zərbəsi son nəticədə istehsalçıya dəyə bilər. Dövlət bazarda rəqabəti artırmalıdır, bazarda alıcılıq səviyyəsi aşağı olanlar üçün də ucuz qiymətə məhsullar çıxarılmalıdır. Bazarda 2 manata da kartof ola bilər, 1 manata da olmalıdır, 50 qəpiklik də olmalıdır. Hər istehlakçı öz imkanına uyğun məhsul ala bilməlidir. Ancaq bazarda bir qiymət olmamalıdır. Son nəticədə bu, süni qiymət artımına gətirib çıxarır. Süni qiymət artımı ifadəsi bəzən müza-

Meyvə-tərəvəzin qiymətini necə endirmək olar - təklif

Ekspert bazara sərt müdaxilənin tərəfdarı deyil, çünki...

kirəyə səbəb olur. Ancaq bilirik ki, məhsul sahədən bazara gələndə kimi təxminən 4-5 alverçinin əlindən keçir. Onlar da öz risklərini həmin məhsulun üzərinə qoyurlar. Tez xarab olan pomidor-xiyar kimi məhsullarda itkilər də olur. Həvalər istidir, daşınma zamanı məhsul zədələnir. Yəqin ki, qarpız kimi tez zədələnən məhsulun hansı məhsulda daşındığını görmüşünüz. Burada itkilərin olması mütləqdir. Bütün bunlar son nəticədə məhsulun qiymətinə tə-

sir edir, süni qiymət artımı ortaya çıxır".

N.Nəsirinin sözlərinə görə, ümumilikdə məsələyə sosial baxımdan yanaşsaq, istehlakçının hüquqları müdafiə olunmalıdır: "Ancaq yaxşı olar ki, hökumət iqtisadi alətlərlə bazara müdaxilə edərək qiymətlərə təsir etsin. Burada söhbət bazar intervensiyalarından, istehlakçılara bazar çıxış imkanlarının genişləndirilməsindən gedir. Bu gün alternativ yarmarkaların açılması süni qiymət artı-

mına qarşı ən effektiv vasitə ola bilər. Hazırda mövsümün sonudur və artıq məhsul tam olaraq yetişib. Ona görə də məhsul sahədə qalıb xarab olmasın deyər fermerlər dəyər-dəyməzinə satıb bitirmək istəyirlər. Ona görə də, sahələrdə qiymətlər ucuzdur. Məsələn, qarpızın kiloqramı sahələrdə 12-14 qəpikdən hesablanır. Söhbət Sabirabad, Saatlı kimi rayonlardan gedir. Badımca sahələrdə 7 qəpikdən alınır. Ancaq bazara 70 qəpikə qədər çıxır. Problemin kökü-

nü də məhz elə bu mərhələdə araşdırmaq lazımdır".

Iqtisadçı onu da diqqətə çatdırdı ki, məhsulun sahədən yığılıb daşınması ilə məşğul olan, onu bazara gətirib satıcılara təklif edən şəxslərin də öz problemləri, riskləri var: "Mən bazarda qiyməti diqtə edən "əjdaha"larla söhbət eləmişəm. Onların da özlərinin problemləri var. O 70 qəpiyin necə formalaşması ilə bağlı deyə bilərəm ki, bu insanlar da böyük investisiya qoyublar, maşınlar alıblar, həmçinin əlaqələr qururlar. Elə insanlar var ki, eyni vaxtda ölkənin 20 rayonunda mal axtarıb, yığıb, daşıyır. Bu daşınma zamanı yollarda olan problemlər, maşının problemi, insan faktoru, məhsulda itkilər və sair nəzərə alınır. Məsələn, bir maşında 5 ton qarpız daşınırsa, onun içindən 400-500 kq qarpız zədələnir. Bu da sahədə məhsul yığılarkən nəzərə alınır və fermerə şert qoyurlar ki, 400 kq artıq at maşına. Fermer işə imtina edə bilmir, çünki məhsulu sahədə batacaq, məcbur qalıb razı olur. O baxımdan bu mərhələdə baş verən prosesləri öyrənsək, süni qiymət artımlarının da necə baş verdiyini görə bilərik".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ, "Yeni Müsavat"

G-7 sammiti gözləntiləri doğrultmadı

Dünya birjalari gözləmə mövqeyində

Fransanın Biarrits şəhərində keçirilən G-7 sammiti rəsmi bəyannamə olmadan başa çatıb. Fransa, Almaniya, ABŞ, Yaponiya, İtaliya, Kanada və Böyük Britaniya liderlərinin yekun tədbirində - işgüzar şam yeməyində ABŞ prezidenti Donald Tramp Rusiyanın iştirakı ilə G-8 formatına qayıtmağı tələb edib. "The Guardian" qəzetinin diplomatik mənbələrə istinadla yaydığı xəbərə görə, onun bu təklifini Avropa ölkələrindən yalnız İtaliya dəstəkləyib. Yaponiyanın baş naziri Sindzo Abe isə bu məsələdə neytral qalıb. D.Tramp onu əsas gətirib ki, İran, Suriya və Şimali Koreya ilə bağlı problemlərin həllində Moskva mütləq iştirak etməlidir. G-7 qrupuna daxil olan ölkələrin liderləri Amazon məsələsində davam edən yanğınların söndürülməsi üçün Braziliyaya yardım göstərilməsi məsələsinə dair də razılıq əldə ediblər. Böyük Britaniyanın baş naziri Boris Conson bəyan edib ki, onun ölkəsi bu məqsədlə 10 milyon funt sterlinq ayırıb. Daha bir global əhəmiyyətli məsələ - ticarət müharibələrinin səngiməsi ilə bağlı müzakirələr isə gərgin keçib. ABŞ prezidenti yeni global ticarət sazişinin bağlanmasının tərəfdarı olduğunu bildirib və qeyd edib ki, hazırkı şərtlərlə ticari münasibətlər, xüsusən Çinlə iqtisadi əlaqələr vəşinçtonu qane etmir. Avropa ölkələrinin liderləri isə ABŞ-Çin ticarət müharibəsinin onların iqtisadiyyatına zərər verdiyini vurğulayıblar.

"G-7 sammitində İran məsələsi üzrə konstruktiv müzakirə də olub. Bütün tərəflər nüvə məsələsinin diplomatik yolla həlli ilə bağlı təkliflər verib.

Almaniya kansleri Angela Merkel G-7 sammitinə dair keçirilən mətbuat konfransında bildirib ki, bu, yaxşı və konstruktiv müzakirə idi. Bu müzakirədə İranın nüvə silahını almaması və danışıqlar yolu ilə bu nəticəyə nail olmaq istəyində hamı vahid mövqeyini göstərdi. O əlavə edib ki, söhbət sonrakı eskalasiyanın buraxılmamasından gedir.

Güman edilir ki, İrlanda nüvə danışıqlarında müəyyən razılaşmanın əldə olunması, bu ölkəyə leqal yolla neft satışına icazə verilməsi ilə nəticələncək ki, bu da bazarda qiymətlərə təsirsiz ötürməyəcək. Ümumilikdə, G-7 sammitində müzakirə olunan digər məsələlər, elə də ticarət müharibələrinə son qoyulması dünya birjalari təsir edəcək siqnallar ötürməkdədir.

Bu toplantının dünya maliyyə bazarına, eləcə də birjalari necə təsir edəcəyi ilə bağlı məsələyə münasibət bildiren

iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a danışıqdan bildirdi ki, G-7 sammiti gözləntiləri doğrultmadı: "G-7 sammitindən gözləntilər formalaşmışdı ki, ticarət müharibələri ilə bağlı vahid məxrəcə gəlinməsi, müəyyən pozitiv mesajların verilməsi baxımından müsbət rol oynaya bilər. Dünya birjalari da bu prosesi yaxından izləyirdilər. Sammitin gedişatında İranın xarici işlər nazirinin oraya dəvət olunmasından sonra da bir ajiotaj yaranmışdı ki, İran məsələsi ilə bağlı da ciddi irəliləyiş ola bilər. "Bloomberg" xəbər agentliyi bazar günü belə bir məlumat paylaşdı ki, əgər razılaşma olsa, İrana gündəlik 700 min barel neft satışına icazə verəcəklər. Amerikanın sanksiyalarında yumşalma müşahidə olunacaq. Amma bu gün görünən odur ki, hələ ciddi bir irəliləyiş əldə olunmayıb. Gözləntilər var idi ki, İranın xarici işlər nazirinin Amerika prezidenti ilə görüşü də baş tuta bilər. Amma yalnız Fransanın xarici işlər naziri ilə görüş baş tutdu, İran məsələsində konkret nəticə əldə olunmadı deyər bazarlar bunu gözləmə mövqeyi kimi qəbul etdilər".

Ekspertin sözlərinə görə, həm Asiya birjalari, həm Avropa birjalari gözləmə möv-

qeyi hökm sürür: "Ticarət müharibələri ilə bağlı da ciddi irəliləyiş əldə olunmadı. Pozitiv məqam ondan ibarətdir ki, Yaponiya ilə Amerika arasında yeni ticarət anlaşmasının olacağı ilə bağlı yeni anlaşma oldu. Yaponiya baş naziri ilə Amerika prezidenti arasında razılaşma əldə edildi. Böyük Britaniya ilə Amerika arasında yeni anlaşmanın olması ehtimalından da danışırlar. Ancaq Çinlə Amerika arasında ticarət müharibələrinin sona çatması ilə bağlı hər hansı anlaşma olmadı. Həm Çin, həm də Amerika tərəfindən sentyabr ayının 1-dən yenidən gömrük və vergi rüsumlarının artırılması ilə bağlı məlumatlar yayıldı. Bu onu deməyə əsas verir ki, hələ ticarət müharibələrində növbəti mərhələlər qarşıdadır. Əgər İrlanda

bağlı anlaşma olsaydı, İranın gündəlik olaraq bazara leqal yolla 700 min barel neft çıxartması gündəmə gələydi, o zaman neft qiymətlərində kəskin ucuzlaşma müşahidə edilərdik. Anlaşma baş vermədiyi üçün neft qiymətləri çox dəyişməyib. Qiymətlər 0,3 faiz ətrafından enib-qalxır. Hələ ki birjalari və dünya iqtisadiyyatı xəbər axınına köklənmiş vəziyyətdədir. İstənilən pozitiv və ya neqativ bir məlumatın öz təsdiqini tapması həmin birjalarda öz əksini tapır, birjalari buna sərt reaksiyalar verir. Bu, özlüyündə yaxşı əlamət deyil. Birjalari əslində iqtisadi xəbərlərə köklənmişdir, daha çox iqtisadi məsələlər qiymətlərin formalaşmasına təsir etməlidir. Ancaq 2 ilə yaxındır ki, dünya birjalari siyasi və geosiyasi gərginliklər, bəyanatlarla hərəketə gəlirlər, ən ciddi reaksiyanı da bu xəbərlərə verir".

N.Cəfəri hesab edir ki, İranda bağlı ciddi anlaşmanın yaxın həftələrdə olması ehtimalı var: "Dünya mediasında da bununla bağlı kifayət qədər məlumatlar var. Razılaşma

olarsa, iki ölkə rəhbərləri arasında görüşü də baş tuta bilər. Ən azı Amerikanın dövlət katibi ilə İranın xarici işlər nazirinin görüşü Avropa ölkələrinin birində baş tuta bilər. Əgər tərəflər masaya otursalar və İrana qarşı sanksiyalar yumşalsaydı, ən azı neft satışı ilə bağlı qadağa aradan götürülsə, bu zaman neft bazarında ciddi təsirləri olacaq. Qiymət ciddi şəkildə enə bilər. İranın bazardan çəkilməsi neft qiymətlərinin yüksək qalmasına səbəb olan amillərdən birincisi idi. Ancaq geosiyasi gərginliklər də qiymətlərə təsir edir. "Röyters" agentliyi xəbər yaydı ki, Ər-Riyada Yəməndəki müxalif qüvvələr tərəfindən hücum olub, bu zaman neftin qiymətində 1 dollarlıq sıçrayış oldu. Sonradan xəbər dəqiqləşdi ki, heç bir problem yaşanmayıb və yenidən enmələr müşahidə olundu. Hələ ki dünya birjalari xəbər axınına köklənmiş vəziyyətdədir. İstənilən pozitiv və ya neqativ bir məlumatın öz təsdiqini tapması həmin birjalarda öz əksini tapır, birjalari buna sərt reaksiyalar verir. Bu, özlüyündə yaxşı əlamət deyil. Birjalari əslində iqtisadi xəbərlərə köklənmişdir, daha çox iqtisadi məsələlər qiymətlərin formalaşmasına təsir etməlidir. Ancaq 2 ilə yaxındır ki, dünya birjalari siyasi və geosiyasi gərginliklər, bəyanatlarla hərəketə gəlirlər, ən ciddi reaksiyanı da bu xəbərlərə verir".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ, "Yeni Müsavat"

"Ehsan qadağası"nın 5 ili: əməl etməyənlərin 4 minlik çadırları..

Ekspert: "Bunun dini baxımdan heç bir əsası yoxdur"

Azərbaycanda "ehsan qadağası"nın tətbiqindən 5 il zaman keçir. Ötən illər ərzində qadağaya əməl edib, yas mərasimlərində, sadəcə olaraq, çay və halva verənlər də oldu, bu qadağaya məhəl qoymayanlar da. Məlumat üçün bildirik ki, Azərbaycanda yas mərasimlərində israfçı süfrələrin qarşısının alınması üçün 2014-cü ilin avqustunda ilk dəfə hökumət bütün ölkə boyu mübarizəyə başlayıb. Bütün ölkə boyu ehsan süfrələrinin açılmaması tövsiyə olunub. Bəzi yerlərdə qadağaya riayət etməyənlərin təşkil etdiyi məclisdən ərzaq və yemək müsadirə edilib. Hətta bəzi rayonlarda bu işə polis, icra və bələdiyyə orqanları cəlb olunub.

Hazırda mərasim evlərində nələr verilir və qiymətlər necədir?

"Yeni Müsavat" olaraq bu istiqamət üzrə kiçik bir araşdırma edib, fantastik rəqəmlərlə üzləşdik. Əvvəla onu qeyd edək ki, artıq mərasim evlərinin sahibləri müasir texnologiyadan yüksək qaydada faydalanıb, öz elan və məlumatlarını sosial şəbəkələr, axtarış saytları üzərindən yayırlar. Bu məlumatlarda istər çadır, istərsə də mərasim ev-

lərinin ölçü və vəziyyəti də qeyd edilir. Qiymətləri isə yalnız müraciət etdikdən sonra özəl olaraq bildirirlər. Ümumilikdə yas mərasiminin təşkili üçün 2-4500 manat arasında qiymətlər dəyişir. Söhbət çadır və çadırdan olan xidmətlərdən gedir. Əgər səsgücləndirici, molla, aşpaz, ofisiant xidməti də verilsə, qiymətlər yuxarıda qeyd etdiyimiz həddə qədər yüksəlir. Boş çadırlar 1 gün olmaq şərtilə 350-500 manata icarə verilir.

Boş çadır verilən zaman onun quraşdırılması və sökülməsi də qeyd edilən qiymətə daxildir. Ofisiant qiymətləri isə 15 manatdan başlayır. Mollalar 150-200 manata məclisi aparırlar.

Yas mərasiminin təşkili üçün qiymətlər 2000-4000 manat arasında dəyişir.

Ancaq səsgücləndirici mikrofon, molla, aşpaz, ofisiant sifariş verdikdə qiymətlər artır. Boş çadırlar 24 saat müddətinə 400-500 manata da kirayə verilir. Bu zaman işçilər gəlib yalnız boş çadırı quraşdırıb gedəcəklər. Bir ofisiantin günlük xidmət haqqı 20-30, aşpazınkı isə 50 - 80 manatdır. Molla və mersiye dəyənlər isə məclisə 100-150 manata gəlir. Onu da qeyd edək ki, bahalı çadırlarda kondisioner, havalandırma

sistemi, döşəmə, soyuq havalarda soba, yumşaq oturmaqcaqlar, səyyar qadın-kişi ayaqyolu da daxil edilir.

Bu çadırları sifariş edənlər, eyni zamanda ehsan da verirlər.

İlahiyyətçilər isə bildirir ki, qeyd edilənlərin heç birinin ölüyə faydası yoxdur.

"Yeni Müsavat"ın dini yazarı Kənan Rövşənoğlu bildirib ki, uzun illər öncədən bu məsələ ilə bağlı şikayətlər olub: "2000-ci illərin əvvəllərində Qazax, Şamaxı kimi rayonlarda, Naxçıvan-da, Bakıtrafi ərazilərdə yerli camaatın öz istəyi ilə bu ehsan süfrələrinin yığışdırılması cəhdi oldu. Ümumiyyətlə, ölkədə narazılıq yaşanırdı. Çünki bunun dini baxımdan da əsası yoxdur. Şəriətdə də belə bir hal var ki,

ölüsü olan ailəyə 1 həftə bo-yu qohumları, qonşuları yemək bişirib gətirməlidir. Bu, həm də israfdır. Məlum oldu ki, 2014-cü ildə hökumət tərəfindən ruhanilərə, icra nümayəndələrinə tapşırıq oldu ki, yas məclislərində ehsan süfrələri yığışdırılsın. Bu, yaxşı addımdır. Düzdür, bir tərəfdən belədir ki, qanunla bu, mümkün deyil. Ancaq bunun bir əxlaqi, ictimai tərəfləri də var ki, onu da nəzərə almaq lazımdır. Belə bir adətlərin dində heç bir əsası yoxdur. Ona görə də heç kim məcbur deyil ki, ehsan süfrəsi açsın. Dində vacib şərtlərin içərisində ehsan vermək, süfrə açmaq yoxdur. Ehsan vermək yaxşıdır. Bunun yerinə bulaq, yol da çəkdirmək olar. Əgər imkanın yoxdursa, bunları etməkdə məcbur deyilsən. Ona görə də

ehsan süfrəsinin ləğvi məsələsinin gündəmə gətirilməsi yaxşı hal idi. İlk illərdə sət addımlar atıldı. Çoxlu mağarlar, mərasim evləri var. Bu da bir növ biznes faktoruna çevrilib. Ehsan qadağasının tətbiqini əngəlləyən səbəblərdən biri də budur. Ona görə də ehsan süfrəsinin tammamı yığışdırmaq olmadı. İlk aylarda ehsan qadağasını sət formada tətbiq etdilər. Düşünürəm ki, bir qədər yumşaq formada edilsəydi, yavaş-yavaş insanlar bu adətdən əl çəkərdilər. Bildiyim qədər hazırda ölkənin bir çox hissələrində ehsan süfrəsi açılır. Ancaq açılan yerlər də var. Əvvəllər yalnız uzaqdan gələnlərə süfrə açılırdı, getdikcə bu, israf halını aldı".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

"Nar+" ilə hesabınızı daha asan idarə edin!

Abunəçilərin istifadəçi təcrübəsini davamlı olaraq təkmilləşdirməyi özüne hədəf qoyan "Nar", yeni mobil tətbiqini istifadəçilərin ixtiyarına verib (mətbuat nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən tədbirdə təqdim edib). "Nar+" tətbiqi hesabı daha asan idarə etmək, nömrəni hər zaman nəzarət altında saxlamaq, bütün xidmət və məhsullardan xəbərdar olmaq imkanı verir.

Yeni tətbiq vasitəsilə abunəçilər artıq bir neçə saniyə ərzində tariflər haqqında məlumat əldə edib, özlərinə ən uyğun tarifi qoşula, mövcud tarifi dəyişə, yeni internet paketi sifariş edə, bonuslarını yoxlaya və yeniləyə bilərlər. Bundan başqa, tətbiq kredit və balans sorğularını icra etməyə, rominq paketləri barədə də məlumat alıb bir kliklə xidməti aktivləşdirməyə imkan verir.

"Müştəriyönümlü strategiyamızın növbəti mərhələsi olaraq "Nar+" mobil tətbiqini abunəçilərimizə təqdim etməkdən böyük məmnunluq duyuruq. Müştərilərimizə rəqəmsal formatda və real rejimdə şəxsi hesablarına nəzarət etmək imkanı verəcək bu tətbiq istifadəçi təcrübəsini növbəti mərhələyə daşıyacaq, on-

ların gündəlik həyatlarına rahatlıq və çeviklik gətirəcək. Nar olaraq təqdim etdiyimiz telekommunikasiya xidmətlərini hər zaman müştərilərimizin ehtiyaclarını nəzərə alaraq formalaşdırırıq. Məqsədimiz müştərilərimizin etibarlı tərəfdaşı olmaqdır.", - deyərək "Nar"-ın kommersiya üzrə direktoru Qəhrəman Kazimov bildirib.

"Nar+" tətbiqi sərfiyyat

haqqında izahlı qaiməni dərhəl və şəffaf şəkildə əldə etməyə də imkan verir. Belə ki, "istifadə tarixçəsi" bölməsində detallı şəkildə hər bir xidmətə görə sərfiyyat və uyğun olaraq çıxılan məbləğ qeyd edilir. Bu və digər funksional bölmələr lazımi bütün informasiyanı verməklə, müştəri xidmətlərinə zəng etmək ehtiyacını minimuma endirir və abunəçilərin vaxtına qənaət etmiş olur. Hər

hansı bir sual yarandığı təqdirdə isə onlayn çat vasitəsilə kömək təqdim olunur.

Qeyd edək ki, "Nar+" tətbiqini AppStore <https://itunes.apple.com/us/app/id1455948467?ls=1&mt=8> və PlayStore <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.nar.ecare-dan> yükləyə bilərsiniz.

"Azerfon" şirkəti ("Nar" ticarət nişanı) 21 mart 2007-ci

ticarət nişanı Azərbaycanın zəngin mədəni və tarixi irsinin çağdaş həyatla bağlılığının rəmzi olaraq seçilib. "Nar" ölkədə ilk dəfə olaraq 3G texnologiyasını təqdim edib və geniş 4G şəbəkəsini abunəçilərinin istifadəsinə verib. "Nar" şəbəkəsi hazırda ölkə ərazisinin 97,5 %-ni (işğal olunmuş ərazilər istisna olmaqla) əhatə edir və 7900-dən artıq baza stansiyası ilə 2,3 milyondan çox abunəçiyə yüksəkkeyfiyyətli xidmət göstərir.

Bakıda 24 yaşlı oğlan itkin düşüb

Bakıda gənc oğlan itkin düşüb.

APA-nın məlumatına görə, Yasamal rayon sakini, 1995-ci il təvəllüdlü Mirəhliman Həmidov avqustun 24-ü saat 19:30 radələrində yaşadığı ünvanı tərk edib və bir daha geri qayıtmayıb. Onun itkin düşməsi barədə yaxınları polisə məlumat verib.

Faktla bağlı Yasamal Rayon Polis İdarəsinin 29-cu Polis Şöbəsi tərəfindən araşdırma aparılır.

Paytaxtda mənzilə oğurluğa girən şəxs ev sahibini döyüb

Bakıda oğurluq hadisəsi baş verib.

Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumata görə, avqustun 24-də Mərdəkan qəsəbəsində yaşayan V.Allahverdiyevanın həyatına gəlmiş naməlum şəxsin ona yumruqla xəsarət yetirməsi, evə girərək oradan 1800 manat pul aparması barədə Xəzər RPİ-nin 1-ci Polis Şöbəsinə müraciət daxil olub.

Polis əməkdaşlarının keçirdikləri təxirəsalınmaz əməliyyat-axtarış tədbiri nəticəsində quldurluğu törətməkdə şübhəli bilinən Mərdəkan qəsəbə sakini, əvvəllər məhkum olmuş C.Rizvanov saxlanılıb.

Elan

Kazimov Mütəlif Kazım oğlunun adına olan Səməd Vurğun küçəsi, ev 48, mənzil 2 ünvanının 30/33797 sayılı 19.08.1994-cü ildə verilmiş qeydiyyat vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İlin ən isti ayı hesab olunan avqust həm də əksər ölkələrdə meşə yanğınları ilə müşayiət olunmasıyla fərqlənir. Hazırda Rusiya, Yunanıstan, Gürcüstan, Türkiyə, nəhayət, Cənubi Amerika ölkələri meşə yanğınları ilə mübarizə aparmaqdadılar. Yanğınlar hər yerdə baş versə də, onlardan yalnız Amazon meşələrindəki yanğın dünyanın diqqətindədir. Bu yanğınlarla mübarizə Böyük Yeddilik ölkələrinin Fransada keçirilən zirvə görüşündə də müzakirə olunub. Nədir Amazon meşələrindəki yanğınları belə təhlükəli edən? Niyə dünyanın yeddi ən böyük ölkəsi bu meşələrin mühafizəsi üçün təcili addımlar atmağa hazırdırlar?

Qeyd edək ki, 2019-cu ilin əvvəlindən bəri Braziliya Kosmik Tədqiqatlar İnstitutu tərəfindən Amazonun bu ölkəyə düşən hissəsində 73 min yanğın faktı qeydə alınıb. Meşəni ağuşuna alan yanğının yaratdığı qatı tüstü dumanını hətta kosmosdan da görmək olur. Bu, ötən ilin eyni dövründə qeydə alınmış 39 min yanğından 82 faiz çoxdur.

Təbiətin mühafizəsi ilə məşğul olan beynəlxalq təşkilatlar yanğınların belə vüsət almasının əsas günahkarı kimi Braziliyanın yeni prezidenti Jair Bolsonarı göstərirlər. Belə ki, Jair Bolsonar və onun kabinetinin əsas üzvləri global iqlim dəyişikliyi ideyasını qəbul etməyərək, onun nəticələrinə dair araşdırmaları lağa qoyurlar.

Seçkiqabağı təbliğat dövründə Bolsonar Amazon meşələrini biznes (kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanlar, faydalı qazıntı hasilatçıları) üçün daha əlçatan edəcəyini vəd etmişdi. O, vədinə əməl etməyə başlayıb: prezident kürsüsündə oturandan bəri meşələrin fermerlər tərəfindən məhvi prosesi xeyli sürətlənib. Getdikcə daha böyük ərazilərdə meşələrin yerində əkinlər və heyvan sürüləri peyda olmaqdadır.

İndiki yanğınlar 2016-cı ildən bəri ən genişmiqyaslı yanğınlar hesab olunur. Onda yanvar-avqustda 66,5 min yanğın hadisəsi qeydə alınmışdı. Lakin bu ilki yanğınlar rekord da sayılmaz. Belə ki, müşahidələr başlandıqdan indiyə Braziliyada qeydə alınan meşə yanğınlarının orta il-

Dünyanın "ağciyərini" yandıran səbəb

Ən böyük tropik meşə ərazisinin məhvi bəşəriyyətin "nəfəsini" kəsir - Amazon meşələri dünyanın diqqətində

lik sayı 46,5 mindir. Bu sahədə rekord 2007-ci ildə qeydə alınıb - 91 min yanğın hadisəsi ilə.

Adətən belə çoxsaylı meşə yanğınları quraqlıq dövrə qeydə alınır. Lakin məsələ burasındadır ki, bu il Braziliyada yağıntılar kifayət qədər bol olub. Bu isə yanğınların quraqlıqdan irəli gəlməyərək, məqsədyönlü şəkildə törədildiyindən xəbər verir.

Braziliyanın Boliviya ilə sərhədindəki Rondoniya ştatından başlayan yanğınlardan yaranan qatı tüstü 2 min kilometr şərqli doğru irəliləyərək San-Paulu şəhərinə çatıb. Nəticədə günorta saatları olmasına baxmayaraq, günəşin qarşısını kəsən tüstü şəhəri gecə qaranlığına qerq edib.

Greenpeace Braziliyanın rəhbəri Marsiu Astrini bildirib ki, yanğınlar prezident Bolsonarın yürütdüyü siyasətin nəticəsidir. Cavabında prezident iddia edib ki, yanğınları onun seçilməsinə qarşı olan beynəlxalq təşkilatlar törədib ki, onu ictimaiyyət arasında nüfuzdan salsınlar. Bu zaman prezident dediklərinə dair hər hansı sübuta malik olmadığını da etiraf edib.

Yuxarıda da qeyd etdik ki, bu ilki yanğınlar bütün dünyanın diqqətini cəlb et-

məsi ilə fərqlənir. Twitter-də yaradılan #savebrazil - "Braziliyanı Xilas edin!" haşdağı getdikcə daha böyük populyarlıq qazanmaqdadır. Braziliyalı model Adriana Lima, müğənni Adriana Qrande, aktrisalar Noa Sayrus, Nataliya Reyes, Demi Lovato kimi məşhurlar haşdağa qoşulublar.

Fransa prezidenti Emmanuel Makron G-7 zirvəsi öncəsi twitter hesabında Amazon meşələrindəki yanğınlarla bağlı narahatlığını ifadə edib və "Böyük yeddilik" ölkələrini bu problemi qarşıda keçiriləcək sammit zamanı müzakirə etməyə çağırıb: "Sözün hərfi mənasında bizim evimiz yanır. Amazoniya - planetimizin 20 faiz oksigen istehsal edən ağciyərləri yanır. Bu beynəlxalq bir böhrandır. G-7 üzvləri, bu təcili vəziyyət haqqında danışmaq üçün iki gündən sonra bir araya gələk".

Braziliya prezidenti isə Makronun bu paylaşımını "müstəmləkəçi" təfəkkürün məhsulu adlandıraraq, etirazını bildirmişdi. Buna baxmayaraq, G-7-nin toplantısında məsələ ciddi şəkildə müzakirə olunub. Bu barədə mətbuata Fransa prezidenti məlumat verib. Onun sözlərinə görə, G-7 üzvləri meşə yanğınları ilə müba-

rizə sahəsində Amazoniya ölkələrinə dəstək verilməsi barədə razılığa gəliblər: "Razılışmaya əsasən biz yanğından əziyyət çəkən ölkələrə mümkün qədər qısa müddət ərzində yardım etməyə hazırıq. Onların sayı bir neçədir. Hazırda bizim komanda üzvlərimiz Amazoniya ölkələri ilə təmaslara başlayıblar ki, yardım üçün texniki və maliyyə resursları baxımından öhdəlikləri dəqiq müəyyənləşdirək".

Makron Fransanın Amazoniyaya daxil olan 9 ölkədən biri olduğunu xüsusilə vurğulayıb - Fransız Qvianasını xatırlatmaqla: "Hazırda biz həmin ölkələrə effektiv beynəlxalq dəstək mexanizmi üzərində işləyirik - əlbəttə, özlərinin iştirakı ilə".

G-7 müzakirələri və beynəlxalq təzyiqlərdən sonra Braziliya prezidenti meşə yanğınları ilə mübarizəyə ordu hissələrini də yönləndirib.

Bəşəriyyətin "oksigen yastığı"

Amazon meşələri yer kürəsinin "oksigen yastığı" adlandırılır. Məsələ burasındadır ki, Amazon dünyanın sahəsinə görə ən böyük tropik meşəsidir - 6,7 milyon kvadratkilometr ərazisi ilə. Bu meşələr dünyanın ən bolsulu çayı olan Amazon çayı boyunca,

onun vadisində yerləşir. Bu çay 2011-ci ildə dünyanın 7 möcüzəsindən biri elan edilib. Çayın özü və qolları uzunluğu 25 min kilometrdən çox olan cu yolu yaradır. Okeana töküldüyü yerdə çayın dırınılı 100 metri keçir. Quraqlıq dövründə çayın eni 11 kilometrə çatmaqla 110 min kvadratkilometr ərazini örtür. Yağışlar mövsümündə isə bu sahə 3 dəfə böyüyür, çayda suyun səviyyəsi 20 metrə qədər yüksəlir.

Amazon meşələrinin 60 faizi Braziliyanın ərazisinə düşür. Elə kənd təsərrüfatı, faydalı qazıntı hasilatı məqsədilə meşələrin məhvi də ən çox bu ölkənin ərazisində qeydə alınır. Fermerlər hər il özlərinə əlavə sahələr açmaq üçün "Atəş günü" deyilən gecə yanğınları təşkil edirlər. Bu il belə yanğınlar avqustun 10-11-də eyni vaxtda bir neçə min ərazidə təşkil edilib.

Amazon meşələrində elə hindu tayfaları yaşayır ki, hələ də sivilizasiya ilə təmasda olmayıblar. Bu meşələrdə 400-500 hindu qəbiləsi yaşayır. Onlardan 75-ə yaxını, ümumiyyətlə, ətraf ələmlə heç bir kontakt qurmadan həyat sürür. Ümumilikdə bu meşələrdə yaşayan hinduların sayı 400 min nəfərdən yuxarıdır.

Amazon cəngəlliklərində insanların məskunlaşma tarixi 11200 il əvvələ gedib çıxır. Meşələrin özlərinin yaşı isə 55 milyon ildən yuxarıdır. Bu meşələr Yer kürəsində mövcud olan tropik meşə sahəsinin yarıdan çoxunu əhatə edir. Planetimizin oksigen təminatının 20 faizi bu meşələrin payına düşür, ona görə də onları "planetin ağciyərləri" adlandırırlar.

Amazon çayı okeana dünyada mövcud olan çay sularının beşdə birini axıdır. Çay və onun qolları suyu 9 ölkənin - Peru, Braziliya, Kolumbiya, Venesuela, Ekvador, Boliviya, Qayana, Surinam və Fransa Qvianası - ərazisindən toplayaraq okeana daşıyırlar.

Amazoniya meşələri bioloji müxtəlifliyinə görə ən zəngin meşə hesab olunur: 150 min bitki, 75 min ağac, 1300 quş, 3000 balıq, 2,5 milyon həşərat növü ilə.

Hazırda dünya əhalisinin qidalandığı ərzaqların 80 faizi məhz tropik meşələrdən gəlmədir - düyü, kartof, banan, kofe, şokolad, qarğıdalı, ananas və sair.

2018-ci ildə alimlərin apardığı hesablamalar göstərib ki, artıq Amazon meşələrinin 17 faizi bərpaolunmaz formada məhv edilib. Daha 8 faizə yaxın ərazini də eyni aqibət gözləyir. Bu isə yalnız Amazoniya sakinlərini deyil, Yer kürəsinin oksigenlə təminatı baxımından bütün bəşəriyyəti narahat edən bir problemdir. Uzun illərdə dünya alimləri Amazoniya ölkələrini meşələri məhv etməkdən çəkinməyə üçün effektiv yolların tapılmasına səsləyirlər. Lakin hər il on min hektarla ərazi ya əkinə, ya da otağa çevrilməyə davam edir. İnsan oğlu atmosfərə istixana qazları buraxmaqla kifayətlənməyib, onun təbii oksigen təchizatçısını da sıradan çıxarmağa girişib. Yaxın müddətli dövrdə durdu-ətraf ələmlə heç bir kontakt qurmadan həyat sürür. Ümumilikdə bu meşələrdə yaşayan hinduların sayı 400 min nəfərdən yuxarıdır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 176 (7346) 27 avqust 2019

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər bir insan orta hesabla 290 min dəfə gülür.
- * Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyu təxminən 2 milyon dəfə bir-birinə söz verir.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişdə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarda keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.
- * Bir adamın yaşaya bildiyi ən yüksək bədən hərarəti 46.5 dərəcədir. Normal hərarət isə 35-37 dərəcədir.
- * ABŞ-da yaşları 20-29 arasında olan zənci kişilərin üçdə biri ya həbsdə, ya da nəzarətdə tutulmaqdadır.
- * Qiymətli daşların çoxu bir neçə elementdən ibarət olur, yalnız brilyant tamamilə karbondan ibarətdir.
- * Kişiləri ildırım vurmağı ehtimalı, qadınlardan 6 dəfə daha çoxdur.
- * Ən böyük kitab XVII əsrdə nəşr olunmuş və Berlin kitabxanasında olan coğrafiya atlası sayılır (hündürlüyü 2 metr, eni 1 metr).
- * Atakama səhrasına 400 ildən bəri yağış yağmaqdadır. Səbəbi isə yağın yağışın havada buxarlanaraq, yerə gəlib çata bilməməsidir.

Kişilərdə keçəlliyin dərmanı

ABŞ Pensilvaniya Universitetinin bir qrup alimi kişilərdə saç tökülmə və keçəlləşmənin səbəbinin müəyyən edilməsində ciddi nailiyyət əldə edib. Universitet laboratoriyalarında aparılmış tədqiqat nəticəsində saç tökülməsinin qarşısını almaq və hətta saçların bərpa edilməsi yolları araşdırılıb. Keçəlləşməyə məruz qalan kişilər və laboratoriya siçanları üzərində aparılmış tədqiqatlar nəticəsində ABŞ alimləri saç tökülməyə səbəb olan proteini aşkar ediblər. Elmi araşdırmanın nəticələri keçəlliyi müalicə edən krem yaradılmasına gətirə bilər. Alimlər aşkar ediblər ki, "prostaglandin D synthase" adlı protein baş dərisinin keçəlləşən sahələrinə aid zonalarda saç follikullarının hüceyrələrində toplaşır, lakin tükü sahələrdə toplaşmır.

Həmin proteinin səviyyəsi yüksək olan laborator siçanları tamamilə keçəl olub, saç transpantasiyası əməliyyatından keçmiş kişilərdə isə saç böyüməsi dayanıb. Tədqiqatlara rəhbərlik edən Pensilvaniya Universitetinin dermatologiya fakültəsindən professor George Cotsarelis, deyir ki, prostaglandin proteinin saçın tökülməsinə səbəb olduğu faktı sübut edilib.

Növbəti addım isə bu proteinə təsir edən maddələri aşkar etmək və proteinin bloklanmasının keçəlliyin qarşısını ala bilməsi və hətta itirilmiş saç örtüyünün bərpa edilməsinin mümkünlüyünün yoxlanmasından ibarət olacaqdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Çimərlikdə kokain tapdı, satmaq istədi

Çimərlikdə tapdığı kokaini satmaq planlaşdıran britaniyalı iki il şərti azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunub. Bu barədə "Metro" nəşri xəbər verir. 34 yaşlı Culian Anderhill iddia edir ki, fevral ayında Şimal dənizinin sahilində hərəsi 1 kiloqram olmaqla iki ədəd içi narkotiklə dolu gizlədilmiş torba tapıb. Kişi dərhal sevgilisində mesaj yazaraq bu tapıntı ilə qürrələnməyə çalışıb. O, bu narkotik dolu torbaları qızıl küpü ilə müqayisə edib və deyib ki, onlardan 20-30 min funt qazana bilər.

Bu hadisənin üstündən az vaxt keçmədən cinayətkarlığa qarşı mübarizə idarəsi eyni çimərlikdə 360 kiloqram gizlədilmiş kokain torbaları aşkar edib. Bu miqdarda kokainin qiyməti 50 milyon funt məbləğində müəyyənləşdirilib. İstintaqçılar hesab edir ki, kontrabandaçılar çanta dolu narkotik maddəni dənizdə xüsusi üsulla gizlədiblər və sonradan onu götürməyi planlaşdırıblar. Amma dalğalar çantaları sahilə doğru atıb. Anderhillin narkotik tapması ilə bağlı şayiə tezliklə yerli sakinlər arasında yayılıb. Mart ayında isə ona polis-dən yaxınlaşıblar. Məhkəmə zamanı Anderhill bildirib ki, müdafiə etdiyi şəxs heç zaman kokain alveri etməyib. O, malı ancaq qəbul etməklə məşğul olub.

11 il əvvəl itirdiyi pişiyini tapdı

Nyu-York şəhər sakini 11 il əvvəl itən pişiyini tapıb. Bu barədə yerli telekanal ABC7 xəbər verir. Meqqi Uels xatırladı ki, 11 il bundan qabaq evinin qapısını açanda 3 yaşlı, Tıqr ləqəbli pişik oradan qaçıb: "Biz bu hadisəyə görə çox pis olmuşduq. Elə oldu ki, biz bir il sonra köçdük. Biz evin yeni sahiblərindən xahiş etdik ki, həyətdə pişik gözdüyünü görsələr, bizə xəbər etsinlər. Amma o pişik bütün hallarda geri qayıtmadı".

Amerikalı əmin imiş ki, gec-tez pişik tapılacaq. Son nəticədə pişiyi heyvanlar üçün yerli sığınacaqın əməkdaşı tapıb. O, etiraf edib ki, son 3 ildə onun yanına evsiz pişik gəlirdi: "İldən-ildə o, daha da pis görünürdü. Mən təxmin edirdim ki, onu ya itiriblər, ya küçəyə atıblar, ya da o, tamamilən vəhşidir".

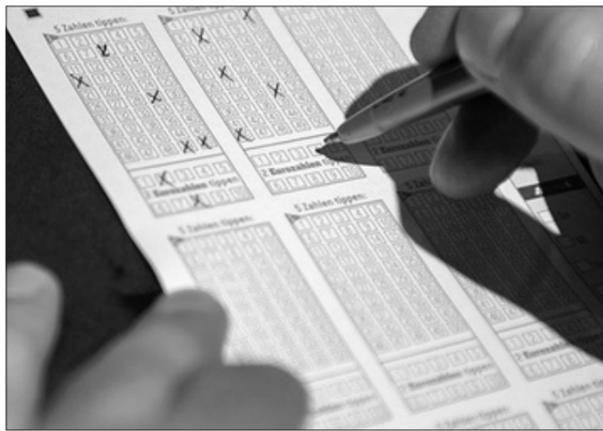
Sığınacaq əməkdaşı Konnelin sözlərinə görə, pişik daha tez-tez görünməyə başla-

yıb. Bu zaman qadın araşdırma nəticəsində müəyyənləşdirib ki, pişiyin üzərində çip var. Çipin üzərindəki informasiyaya əsasən, sığınacaq əməkdaşı pişiyin sahibi ilə əla-

qə yaradıb və 22 avqustda onu sahibinin evinə aparıb. Bundan başqa, müəyyən edilib ki, pişik küçədə keçirilən günlərinə baxmayaraq, olduqca yaxşı vəziyyətdə olub.

Tələskənlik etdi, ikiqat uduş qazandı

Avstraliyanın Pert şəhər sakini lotereya bileti yazarkən tələskənliyə yol verib və cekpot udub. Bu barədə UPI informasiya agentliyi xəbər verir. Qadının sözlərinə görə, o, iki lotereya bileti alıb. Birinci biletdə sevdiyi xoşbəxt rəqəmlərini, ikincisində isə özününküləri yazmışdı. Amma o, səhvən hər iki biletdə öz sevimli rəqəmlərini yazıb.

Avstraliyalı bu səhvini fərq edəndə çox kədərlənib və bunu partnyorundan gizlətmək qərarına gəlib. Amma daha sonra qız öyrənib ki, pul mükafatlarını cütləşdirib - 2 milyon Avstraliya dolları qazanıb. "Mən düşünürəm ki, bu halda o, məni artıq bəğışləyib" - qadın belə deyib. Cütlük qərar verib ki, qazandıqları vəsaiti səyahət və yeni maşına, eyni zamanda digər in-

sanlara yardım etməyə sərf edəcəklər.

Daha öncə iyulda xəbər verildi ki, Şotlandiyanın Trarent şəhərində cütlük cekpot udub və bu pulu bahalı maşına, eləcə də restoranlara getməyə sərf etmək istəyib. Cütlüyün sözlərinə görə, bu yenilik qohumları və yaxınları təəccübləndirib. Amma onlar bu qələbəyə çox seviniblər.

Qadın sarışındırsa, bədxərclik edir

Qarayanız qadınlarla müqayisədə sarışınların həyatı daha uğurlu olur. Britaniya mətbuatının yazdığına görə, bu, yerli "The Motley Fool" saytının tədqiqatı nəticəsində məlum olub. Xüsusilə sarışın xanımların digərləri ilə müqayisədə daha çox pul qazandıqları üzə çıxıb. Amma onların daha bədxərc olduqları da müəyyənləşib.

Araşdırma göstərib ki, sarışınlar orta hesabla 334 avronu xırdavat və bəzək əşyalarına xərcləyir. Şokolad, çanta və ayaqqabılara xərclənən pullar da qarayanızlarla müqayisədə sarışınlarda daha çoxdur.

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 3.050